

**Azərbaycan Respublikası
Dövlət Neft Şirkəti**

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

31 dekabr 2015-ci il

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Qrup və onun əməliyyatları	6
2	Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	6
3	Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri	24
4	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	27
5	Səqmentlər üzrə məlumat	32
6	Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	37
7	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar	43
8	Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və depozitlər	46
9	Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	46
10	Satış üçün mövcud olan investisiyalar	46
11	Ticarət və sair debitor borcları	47
12	Mal-material ehtiyatları	48
13	Sair uzunmüddətli aktivlər	48
14	Sair maliyyə aktivləri	48
15	Əsas vəsaitlər	50
16	Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	51
17	Birgə müəssisələrə investisiyalar	52
18	Asılı müəssisələrə investisiyalar	57
19	Ticarət və sair kreditör borcları	60
20	Borc öhdəlikləri	61
21	Ödəniləcək vergilər	64
22	Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	65
23	Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	66
24	Təxirə salınmış gəlir	67
25	Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər	67
26	Alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcları	68
27	Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət	69
28	Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	69
29	Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili	70
30	Sair əməliyyat gəliri	70
31	Maliyyə gəliri	70
32	Maliyyə xərcləri	70
33	Mənfəət vergisi	71
34	Səhmlərin satışından avanslar	74
35	Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	75
36	Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri	75
37	Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	75
38	Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil	82
39	Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	84
40	Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	86

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Rəhbərliyinə

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər və digər məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 iyun 2016-cı il

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il (yenidən təsnif edilmiş*)
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	4,881	1,492
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	9	203	112
Depozitlər	8	143	39
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	10	77	-
Ticarət və sair debitor borcları	11	6,146	4,739
Mal-material ehtiyatları	12	1,903	1,155
Sair cari maliyyə aktivləri	14	611	261
Cəmi cari aktivlər		13,964	7,798
Uzunmüddətli aktivlər			
Əsas vəsaitlər	15	17,236	12,134
Qudvil	38	275	177
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	16	716	468
Birgə müəssisələrə investisiyalar	17	3,171	1,127
Asılı müəssisələrə investisiyalar	18	2,838	1,280
Təxirə salınmış vergi aktivi	33	712	514
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	14	502	78
Sair uzunmüddətli aktivlər	13	540	491
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		25,990	16,269
Cəmi aktivlər		39,954	24,067
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	27	1,617	1,496
Əlavə ödənilmiş kapital	27	1,423	963
Bölüşdürülməmiş mənfəət		6,191	8,348
Sair kapital ehtiyatları		(12)	(18)
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	35	(1,305)	(179)
Tөрəmə müəssisənin səhmlərinin satışından gəlir	35	1,234	122
Məcmu məzənnə fərqləri		4,427	(200)
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		13,575	10,532
Qeyri-nəzarət payı		1,073	525
Cəmi kapital		14,648	11,057

* Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2014-cü ilin maliyyə hesabatlarına müvafiq deyil və Qeyd 2-də yenidən təsnifləşdirmələr ətrafı öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)
(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il (yenidən təsnif edilmiş*)
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditor borcları	19	6,253	4,038
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	20	3,085	2,212
Vergilər üzrə kreditor borcu	21	532	334
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	70	68
Alış üzrə təxirə salınmış kreditor borcu	26	133	76
Sair cari öhdəlikləri	25	174	163
Cəmi cari öhdəliklər		10,247	6,891
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	20	7,826	3,585
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	22	748	440
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	142	153
Təxirə salınmış gəlir	24	79	77
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	33	1,037	580
Səhmlərin satılması üçün alınmış avanslar	34	2,097	625
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	35	2,492	216
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	25	638	443
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		15,059	6,119
Cəmi öhdəliklər		25,306	13,010
Cəmi öhdəliklər və kapital		39,954	24,067

* Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2014-cü ilin maliyyə hesabatlarına müvafiq deyil və Qeyd 2-də yenidən təsnifləşdirmələr ətrafı öz əksini tapmışdır.

30 iyun 2016-cı il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

 Cənab Rövnaq Abdullayev
 Prezident

 Cənab Süleyman Qasimov
 İqtisadi məsələlər üzrə Vitse-prezident

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabat
(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2015	2014
Gəlirlər	28	33,103	39,674
Satışların maya dəyəri	29	(29,849)	(35,844)
Ümumi mənfəət		3,254	3,830
Paylaşdırma xərcləri	29	(653)	(560)
Ümumi və inzibati xərclər	29	(855)	(804)
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər		(19)	(13)
Sosial xərclər		(143)	(153)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	29	(31)	(39)
Sair əməliyyat xərcləri	29	(427)	(831)
Sair əməliyyat gəliri	30	161	368
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		1,287	1,798
Maliyyə gəliri	31	65	50
Maliyyə xərcləri	32	(476)	(250)
Məzənnə fərqi üzrə gəlirlər və zərərlər, xalis		(2,934)	(188)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17	273	112
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	201	217
Mənfəət vergisindən əvvəl (zərər)/mənfəət		(1,584)	1,739
Mənfəət vergisi xərci	33	(201)	(465)
İl üzrə (zərər)/mənfəət		(1,785)	1,274
Sair ümumi gəlir:			
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan sair ümumi gəlir/(zərər) – məcmu məzənnə fərqləri, vergi çıxılmaqla		5,024	(125)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan sair ümumi gəlir/(zərər)		6	(18)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		3,245	1,131
(Zərər) /Mənfəət aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(1,818)	1,286
Qeyri-nəzarət payına		33	(12)
		(1,785)	1,274
Cəmi ümumi gəlir aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		3,260	1,176
Qeyri-nəzarət payına		(15)	(45)
		3,245	1,131

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Əsas şirkətin kapital sahiblərinə aid										
	Qeyd	Əlavə ödənilmiş kapital	Nizamnamə kapitalı	Müəssisə-nin səhmləri üzrə satış opsiyonu	Tөрəmə müəssisə-nin səhmlərinin satışlarından gəlir	Sair kapital ehtiyatları	Bölüşdü- rilməmiş mənfəət	Məzənnə fərqi	Cəmi	Qeyri-nəzarət payı	Cəmi kapital
1 yanvar 2014-cü il tarixinə qalıq		955	1,315	-	-	-	7,554	(108)	9,716	513	10,229
İl üzrə mənfəət/(zərər)		-	-	-	-	-	1,286	-	1,286	(12)	1,274
Sair ümumi zərər		-	-	-	-	-	-	(92)	(92)	(33)	(125)
Səhmlər əsasında ödənişlər		-	-	-	-	(18)	-	-	(18)	-	(18)
2014-cü il üzrə cəmi ümumi gəlir		-	-	-	-	(18)	1,286	(92)	1,176	(45)	1,131
Tөрəmə müəssisədəki qeyri-nəzarət payının alışı		-	-	-	-	-	(7)	-	(7)	7	-
Tөрəmə müəssisəsinin səhminin satışından xalis gəlir		-	-	-	122	-	-	-	122	49	171
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu		-	-	(179)	-	-	-	-	(179)	-	(179)
Qeyri-nəzarət səhmdar tərəfindən төrəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş		-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
Nizamnamə kapitalında artım	27	(170)	181	-	-	-	(11)	-	-	-	-
Əlavə ödənilmiş kapital	27	178	-	-	-	-	-	-	178	-	178
Tөрəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi		-	-	-	-	-	2	-	2	-	2
Dövlətə ayırmalar	27	-	-	-	-	-	(476)	-	(476)	-	(476)
Tөрəmə müəssisə tərəfindən elan edilmiş dividendlər		-	-	-	-	-	-	-	-	(11)	(11)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq		963	1,496	(179)	122	(18)	8,348	(200)	10,532	525	11,057
İl üzrə mənfəət/(zərər)		-	-	-	-	-	(1,818)	-	(1,818)	33	(1,785)
Sair ümumi gəlir		-	-	-	-	-	-	4,627	4,627	397	5,024
Səhmlər əsasında ödənişlər		-	-	-	-	6	-	-	6	-	6
2015-ci il üzrə cəmi ümumi gəlir		-	-	-	-	6	(1,818)	4,627	2,815	430	3,245
Tөрəmə müəssisəsinin səhminin satışından xalis gəlir	35	-	-	-	1,112	-	-	-	1,112	126	1,238
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	35	-	-	(1,126)	-	-	-	-	(1,126)	-	(1,126)
Nizamnamə kapitalında artım	27	(121)	121	-	-	-	-	-	-	-	-
Əlavə ödənilmiş kapital	27	581	-	-	-	-	-	-	581	-	581
Dövlətə ayırmalar	27	-	-	-	-	-	(339)	-	(339)	-	(339)
Tөрəmə müəssisə tərəfindən elan edilmiş dividendlər		-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	(8)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq		1,423	1,617	(1,305)	1,234	(12)	6,191	4,427	13,575	1,073	14,648

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2015	2014 (yenidən təsnif edilmiş*)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		(1,584)	1,739
<i>Düzəlişlər:</i>			
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	29	1,049	772
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	16	30	26
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	15	254	294
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi	29	38	29
Ehtiyatlarda dəyişiklik	29	58	39
Mənfəət və ya zərəmə aid edilmiş aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikdə dəyişiklik		(10)	67
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərəm		19	13
Maliyyə gəliri	31	(65)	(50)
Maliyyə xərcləri	32	476	250
Məzənnə fərqləri		3,212	41
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17, 18	(474)	(329)
Borc öhdəliklərinin silinməsindən gəlir	30	(22)	-
Sair naədsız əməliyyatlar		29	(15)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		3,010	2,876
Ticarət və sair debitor borclarında azalma		698	552
Mal-material ehtiyatlarında azalma/(artma)		(3)	18
Ticarət və sair kreditör borclarında artma/(azalma)		232	(1,024)
Vergilər üzrə kreditör borclarında (azalma)/artma		(15)	9
Sair maliyyə aktivlərində və öhdəliklərində dəyişiklik		(341)	19
Ehtiyatların tükənməsi		(79)	(80)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri		3,502	2,370
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(196)	(808)
Ödənilmiş faizlər		(387)	(188)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri		2,919	1,374
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Törəmə müəssisələrin əldə edilməsi (əldə edilmiş pul vəsaitlərini çıxmaqla), birgə əməliyyatlarda əlavə payın əldə edilməsi, asılı və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş		(1,504)	(438)
Asılı müəssisələrin satışından daxilolmalar		-	43
Əsas vəsaitlərin alınması		(1,625)	(2,435)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	16	(22)	(40)
Depozitlərin yerləşdirilməsi		(72)	(14)
Alınmış faiz		65	50
Alınmış dividendlər		708	158
Əsas vəsaitlərin satışından daxilolmalar		-	166
Törəmə müəssisənin əldə edilməsi üçün avans ödənişləri		(6)	-
İştirak payının satışları üçün alınmış avanslar		563	625
Törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi		-	(15)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,893)	(1,900)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		3,481	2,572
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(2,335)	(1,695)
Qeyri-nəzarət səhmdarı tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş		-	12
Törəmə müəssisəsinin səhminin satışından daxilolmalar	35	1,439	196
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	27	581	178
Ödənilmiş dividendlər		(8)	(11)
Dövlətə ayırmalar	27	(326)	(448)
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitlərində dəyişiklik		(24)	(35)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		2,808	769
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqləri		(445)	43
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artma		3,389	286
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	1,492	1,206
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		8	1,492

* Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2014-cü ilin maliyyə hesabatlarına müvafiq deyil və Qeyd 2-də olan ətraflı yenidən təsnifləşdirmələri özündə əks etdirmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

1 Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəqli, eləcə də neftin, qazın və neft və qaz məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti 73.

Törəmə müəssisələr haqqında məlumat. Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı mühüm törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Əsas fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %	
			2015	2014
SOCAR Turkey Enerji A.Ş.	Emal	Türkiyə	86.99%	99.99%
Azerbaijan (ACG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Azerbaijan (Shah Deniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92.44%	92.44%
SOCAR Energy Georgia LLC	Satış və paylama	Gürcüstan	51%	51%
SOCAR Overseas LLC	Satış və paylama	BƏƏ	100%	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylama	Malta	100%	100%
Azerbaijan (BTC) Ltd	Satış və paylama	Kayman adaları	100%	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylama	Niderland Krallığı	99.9%	99.9%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylama	İsveçrə	100%	100%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylama	Ukrayna	100%	100%
Azerbaijan (SCP) Ltd	Satış və paylama	Kayman adaları	100%	100%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylama	Azərbaycan	100%	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu	Tikinti	Azərbaycan	65%	65%
Socar Polymer LLC	Kimya məhsulları	Azərbaycan	71%	71%
BOS Shelf LLC	Tikinti	Azərbaycan	90%	90%

12 avqust 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR Turkey Enerji A.Ş. şirkətinin kapitalının 13 faizini təmsil edən, yeni buraxılmış səhmlərini Goldman Sachs International şirkətinə satmışdır (Qeyd 35-ə baxın).

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları. SOCAR-ın, onun törəmə, asılı və birgə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən dərc edilmiş Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına ("BMHS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda göstərilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq olaraq tətbiq edilmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə olan maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

Törəmə müəssisələr (xüsusi məqsədli müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərəre məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı). Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları, nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərli konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Törəmə müəssisənin cəmi ümumi gəlirləri mənfi qalıq yaratdığı halda belə qeyri-nəzarət payına aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi. Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğ arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiya. Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı və birgə müəssisələrə investisiya (davamı). Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər törəmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun asılı və birgə müəssisəyə investisiyaları pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən asılı və ya birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin sair ümumi gəlirində hər hansı dəyişiklik Qrupun sair ümumi gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərinə daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə asılı və ya birgə müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı və ya birgə müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərinə Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərinə və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı və ya birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı və ya birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəətində pay" in tərkibində zərər kimi tanıyır.

Asılı və ya birgə müəssisə üzrə əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı və ya birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Hasılatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə investisiyalar. Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasılat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri Hasılatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlər (HPBS) ilə tənzimlənir. HPBS-in şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-ə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşdırılmış qiymət düsturuna əsasən məhsul və ya nağd pul şəklində təqdim edilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-i idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Hasılatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə investisiyalar (davamı). Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. O, HPBS-ə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınır. Qrup, Dövlətin agentı kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı ("BMUS") 38 və BMUS 16 əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əsas vəsaitlər kimi uçota alınmalı olan xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalmış aktivlər HPBS-in qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) hazırkı uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

Xarici valyuta çevrilmələri. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") əks olunmuşdur.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 23 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan larisı ("GEL"), Ukrayna qrivnası ("UAH"), Yapon yeni (JPY) və Türk lirası ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənilməsinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutalarından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) hər bir ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir).

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN, 1 Avro = 1.7046 AZN, 1 CHF = 1.5709 AZN, 1 GEL = 0.6511 AZN, 1 UAH = 0.0655 AZN, 1 TL = 0.5358 AZN, 100 JPY = 1.2946 AZN (2014-cü il: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 Avro = 0.9522 AZN, 1 CHF = 0.7916 AZN, 1 GEL = 0.4244 AZN, 1 UAH = 0.0496 AZN, 1 TL = 0.3381 AZN, 100 JPY = 0.6515 AZN).

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda bazar qiymətləri (təshih edilməmiş) mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə təkrarlanan əsasda tanınan aktiv və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivini almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş sair resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərle qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalılarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərli üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərini diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən sair dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinə qədər saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

- (a) *Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri.* Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləridir. Derivativlər hedclər kimi müəyyən edilmədiyi təqdirdə, satış üçün nəzərdə tutulan aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.
- (b) *Kreditlər və debitor borcları.* Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ticarət və sair debitor borcları kimi əks etdirilir.
- (c) *Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiyməti təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-derivativ maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərafəsində müəyyənləşdirir və hər hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.
- (d) *Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri.* Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı sair kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-derivativlərdir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığı təqdirdə, bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yəni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. Investisiyalar əvvəlcə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). “Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinin” ədalətli dəyərində dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və ya zərər onların yarandığı dövrdə mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda “sair gəlir/(zərər)” sətrində əks etdirilir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərindən yaranan dividend gəlirləri Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutada ifadə olunan və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər qiymətli kağızların amortizasiya edilmiş dəyərində və balans dəyərində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranan məzənnə fərqləri kimi təhlil edilir. Monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır; qeyri-monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər kapitalda uçota alınır. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar və qeyri-monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər kapitalda uçota alınır.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kateqoriyasında təsnifləşdirilən qiymətli kağızlar satıldıqda və ya dəyərsizləşdikdə, kapitalda qeydə alınan ədalətli dəyər üzrə yığılmış düzəlişlər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda investisiya qiymətli kağızlarının satışından yaranan gəlir və zərər kimi əks etdirilir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar üzrə effektiv faiz metoduna əsasən hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin tərkibində uçota alınır. Satış üçün mövcud olan pay alətləri üzrə dividendlər Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda sair gəlirlərin bir hissəsi kimi uçota alınır.

Sərbəst surətdə alınıb-satılan investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri cari bazar qiymətlərinə əsaslanır. Maliyyə aktivləri bazarı (həmçinin birjaya çıxarılmayan qiymətli kağızlar üzrə) aktiv olmadığı təqdirdə, Qrup, ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edir. Bu üsullara bazar göstəricilərindən maksimum istifadə etmək və müəssisənin göstəricilərindən daha az asılı olmağı nəzərdə tutan, müstəqil tərəflər arasındakı ən son əməliyyatlar, mahiyyət etibarilə eyni xarakter daşıyan sair maliyyə alətlərinə istinad, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili və opsiyonların qiymətləndirilməsi modelləri daxildir.

Qrup hər hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızları ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə mənfəət və ya zərərdə həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınır. Mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

Maliyyə öhdəlikləri. Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə derivativləri daxil olmaqla və (b) sair maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyərdə uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Sair maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivini satış üzrə əlavə məhdudiyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi. Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqin hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınması şərtilə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsinə tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Daha sonra, öhdəlik hesabat tarixinə olan cari borcun ödənilməsi üçün tələb olunan xərclərin və yığılmış amortizasiya çıxılmaqla qeydə alınan məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə ölçülür.

Törəmə maliyyə alətləri və hedc uçotu. Neft-qaz törəmə maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, mənfəət və ya zərər üzrə hesabatda ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınıb, sonradan ədalətli dəyərə olan dəyişiklikləri nəzərə almaqla ölçülür. Ədalətli dəyər məlumatlı və bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında aktivin dəyişdirilə biləcəyi və ya öhdəliyin ödənilə biləcəyi məbləğ kimi müəyyən edilir.

Mənfəət və ya zərər hesabatında ədalətli dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri dedikdə, ticarət üçün saxlanılan, "*Maliyyə alətləri: Tanınma və Ölçülmə*" adlı 39 sayılı BMUS-un nəzərdə tutduğu hedc uçotu meyarına uyğun gəlməyən maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri, eləcə də 39 sayılı BMUS əhatə dairəsi çərçivəsində effektiv hedcdə hedc aləti kimi müəyyən edilən törəmə alətləri nəzərdə tutulur.

Maliyyə alətləri aktiv bazarda kvotasiya edilən və aktiv bazarı olmayan aktivlər kimi fərqləndirilir. Maliyyə aləti birja, diler, broker, sənaye qrupu, qiymətqoyma xidməti və ya tənzimləyici orqandan kvotasiya edilmiş qiymətlərin asanlıqla və mütəmadi olaraq alına bildiyi halda və həmin qiymətlər bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında faktiki və müntəzəm qaydada baş tutan bazar əməliyyatlarını əks etdirdiyi hallarda aktiv bazarda kvotasiya edilmiş hesab edilir. Aktiv bazar mövcud olmayanda ədalətli dəyər aşağıdakılar daxil olmaqla, dəyərləndirmə mexanizmlərindən istifadə edilməklə müəyyən edilir:

- Ən son əməliyyat qiymətləri;
- Oxşar alətlərin cari ədalətli dəyəri;
- Diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili;
- Opsionlar üzrə qiymətqoyma modelləri (məsələn, "Black & Scholes model"-i).

Qrup ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi zamanı həmçinin cari bazar şəraiti, kredit və likvidlik risklərini də nəzərə alır.

Hedc uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcləşdirilməsi zamanı ədalətli dəyər hedcləri.
- Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişkənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcləşdirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrup onu həyata keçirmək üçün hedcinq uçotunu və risklərin idarəedilməsi məqsədini və strategiyasını tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir. Sənədləşdirməyə hedcinq alətinin, hedc edilmiş element və ya əməliyyatın müəyyənləşdirilməsi, hedc edilən riskin xüsusiyyəti və müəssisənin hedc edilmiş elementin ədalətli dəyərinin dəyişilməsi riskinin kompensasiya edilməsində hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişikliklərin effektivliyini necə qiymətləndirəcəyi daxildir. Bu cür hedclərin ədalətli dəyerdə dəyişikliyin kompensasiyası baxımından yüksək dərəcədə effektiv olması gözlənilir və onların təyin edildiyi hesabat dövrləri ərzində həqiqətən də yüksək dərəcədə effektiv olmasını müəyyən etmək üçün daim qiymətləndirilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedc uçotu (davamı)

Ədalətli dəyər hedcləri

Hedclər hedcinq uçotu üçün ciddi meyarlara uyğun gəlidiyi zaman və tanınmamış qəti öhdəlik hedc edilmiş element kimi müəyyən edildiyi zaman hedc edilmiş riskə aid qəti öhdəliyin ədalətli dəyərində sonrakı məcmu dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda müvafiq gəlir və ya zərər tanımaqla aktiv və ya öhdəlik kimi tanınır.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi sair ümumi gəlirdə pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman qeyri-effektiv hissəsi birbaşa mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda sair əməliyyat xərcləri kimi tanınır. Sair ümumi gəlir kimi tanınan məbləğlər hedc edilmiş əməliyyat mənfəət və ya zərəre təsir etdiyi zaman, misal üçün hedc edilmiş maliyyə gəliri və ya maliyyə xərci tanındığı və ya ehtimal edilən satış və ya xərclər yarandığı zaman mənfəət və ya zərəre köçürülür.

Ticarət və sair debitor borcları. Ticarət və sair debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktiv eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır. Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır.

Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən sair əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- ▶ qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- ▶ qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- ▶ qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- ▶ girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və sair debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödənildikdə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri. Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri nağd pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əsas vəsaitlər. Qrup əsas vəsaitlərinin BMHS-yə keçid tarixində (1 yanvar 2007-ci il) ədalətli dəyərə ölçülməsi və həmin tarixdə ədalətli dəyər şərti hesablanmış maya dəyəri kimi istifadə edilməsi üsulunu seçmişdir. Ədalətli dəyər, bazar məlumatlarına əsasən və köhnəlmə hesablanmış əvəzləşdirmə dəyəri üsulundan istifadə etməklə müəyyən edilir. BMHS-yə keçid prosesindən sonra əsas vəsaitlər yığılmış köhnəlmə və lazım olduqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aşağıda göstərilən dəyerdə uçota alınır.

1 yanvar 2007-ci il tarixindən sonra alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və kvalifikasiya olunan aktivlər və borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əsas vəsaitlərə daxildir.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri. Mülkiyyətin lizinqə götürülməsi xərcləri ehtiyatların dəyəri müəyyən edilənədək kapitallaşdırılır. İqtisadi cəhətdən səmərəli kəşfiyyat edilmədikdə, bu məsrəflər xərc hesabına yazılır.

Əsas vəsaitlər və ya qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırma xərclərinə uyğun şəkildə aparılır.

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyətini həmin resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən əsaslandırılması müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini kapitallaşdırmaqla uçota alır. İqtisadi cəhətdən əsaslandırılmayan resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin işlənilmə təkmilləşdirilməsi. Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərində daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik, əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə hər hansı zərər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya PVYV (Pul vəsaitlərini Yaradan Vahidlər) üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Əsas vəsaitlərin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərərə daxil edilir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Köhnəlmə. Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əsas vəsaitlər üzrə köhnəlmə istehsal həcmindən asılı olaraq köhnəlmə metoduna əsasən hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar və ya uyğun olduqda cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə hər bir yataq üçün hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məs. daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əsas vəsaitlər onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanır.

Qrupun əsas vəsaitlərinin (neft-qaz əmlakından başqa) təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	12-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25 il

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sifira bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinq alan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və faydalar lizinq verən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Lizinqin müddəti lizinq alan tərəfindən əmlakın lizinqə götürülməsi üçün əlavə şərtlərlə birlikdə müqavilənin imzalanması ləğv oluna bilməyən dövrüdür. Lizinq müddəti ləğv edilə bilməyən ehtimaldır ki, lizinq alan aktivini həmin müddətə lizinqə götürmək müqaviləsini imzalamış və hər hansı əlavə müddətləri də nəzərə almaqla lizinq alan əlavə ödənişlər etməklə və ya əlavə ödənişlər etmədən lizinq müddətinin əvvəlində bu hüququn istifadə edilməsinə kifayət qədər əmin olduğu halda, əmlakın lizinq müddətini artırmaq hüququna malikdir. Əmlak, əməliyyat lizinqinin şərtlərinə əsasən lizinqə verildikdə lizinq ödənişləri üzrə debitor borcları lizinqin ümumi müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metodundan istifadə etməklə lizinq gəliri kimi uçota alınır.

Qudvil. Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət payının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyəri kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır.

İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür. Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir PVYV-nə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-in bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan PVYV-in dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı). Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində bərabər hissələrlə amortizasiya edilir və dəyərsizləşmə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər müvafiq olaraq amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

(a) Hüquqlar və proqram təminatı

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Torpaq üzərində mülkiyyət hüquqlarına su bəndlərindən, fabriklərə ərazisindən, liman ərazisindən, sahənin işlənməsi, sahə və su ötürmə xəttindən istifadə hüquqları daxildir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş. ("Petkim") şirkətinin alışı zamanı (Qeyd 16) əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış, və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya olunmayan su ötürmə xətti istisna olmaqla, alış tarixindən başlayaraq qeyri-maddi aktivlərin qalan faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir.

(b) Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi əldə edilmiş müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 22 illik faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 16).

SOCAR Switzerland şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış Müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 iyun 2012-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmışdır və əldə etmə tarixindən başlayaraq qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Pərakəndə kartların yekun müştərilərinin hesablanmış istifadə müddəti 18 ildir, pərakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin istifadə müddəti isə 30 ildir.

(c) Petkim ticarət adı

Petkim şirkətinin alışı zamanı əldə edilmiş Petkim ticarət adı əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmışdır. Petkim ticarət adı qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya edilmir (Qeyd 16).

(d) Sudan istifadə hüquqları

Petkim şirkətinin alışı zamanı əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 16).

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı)

(e) İnkişaf layihələri

Petkim şirkətinin alışı zamanı əldə edilmiş inkişaf layihələri (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların layihələşdirilməsi və sınaqdan keçirilməsi) əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə BMHS 3-ə əsasən ədalətli dəyerdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 5 illik faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya edilmişdir. İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərinə azaldılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiyaya silinmir, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisi. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərəre daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya sair cari gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Dövlət qrantları. Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi təqdirdə əsaslı əminlik yarandıqda ədalətli dəyərlə uçota alınır. Əsas vəsaitlərin alınması ilə bağlı alınmış qrantlar uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxımlar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Grant xərc aid olduğu təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiği dövrlər üzrə sisteməlik şəkildə gəlir kimi tanınır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər. Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülmesi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əsas vəsaitlərin maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və əsas vəsaitlər üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülmesi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınır.

Bir sıra analogi öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər-hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Dövlətə ayırmalar. Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları. Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Hökumət sair müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlavə Dəyər Vergisi. Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu. ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, müştərilərə satışların tanınması zamanı vergi orqanlarına ödənilməli olan satış üzrə ƏDV məbləğidir. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV (əvəzləşdirilən ƏDV) həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazımlı olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

AGÇ və Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq AzAGÇ və AzŞD-dən vergi orqanlarının verdiyi və müvafiq olaraq 19 sentyabr 2019-cü il və 3 iyun 2026-cü il tarixlərində qüvvədə olan ƏDV şəhadətnamələrinə uyğun olaraq müvafiq HPBS əsasında Azərbaycan Respublikasında podratçı tərəfə sıfır faiz ƏDV tətbiq edilir.

Gəlirlərin uçotu. Gəlirlər, Qrupun adi fəaliyyət gedişində satılmış mallar və ya göstərilmiş xidmətlərə görə alınmış və ya alınacaq məbləğin ədalətli dəyərini əks etdirir. Gəlirlər, Qrup daxilində satışlar silinməklə ƏDV, mənfəət, güzəşt və satışdan tutulan sair vergilər (əgər mövcuddursa) çıxılmaqla göstərilir.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankərə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman xam neft üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman məhsul üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir.

Sair malların satışından yaranan gəlirlər, mallar üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların ötürüldüyü anda qeydə alınır.

Xidmətlərin realizasiyası müqavilə üzrə göstəriləcək ümumi xidmətlərə proporsional olaraq faktiki göstərilmiş xidmətlərə əsasən qiymətləndirilən konkret əməliyyatın tamamlanma mərhələsinə istinadən həmin xidmətlərin göstərilədiyi uçot dövründə qeydə alınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Xam neftin overlifti/anderlifti. Xam neftin overlifti və ya anderlifti birgə fəaliyyətdəki tərəfdaşın əldə etdiyi neftin həcmi ilə onun hasilatdakı iştirak payı arasındakı fərqdən yaranır. Anderlift, satış kimi xam neftin yüklənmə məntəqəsində anderlifter tərəfindən overlifterə satışı zamanı uçota alınır. Overlift, alış kimi xam neftin overlifter tərəfindən anderlifterdən alınması zamanı uçota alınır. Anderliftin həcmi Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında aktiv kimi, overliftin həcmi isə öhdəlik kimi göstərilir. Overlift öhdəliyi və ya anderlift aktivinin ilkin uçotu yüklənmə tarixinə xam neftin bazar qiyməti ilə aparılır. Overlift/anderlift öhdəlikləri və aktivlərinin hesabat tarixindən sonrakı dövrdə uçotu müvafiq əməliyyat sənədlərində nəzərdə tutulan şərtlərdən asılıdır. Bu cür şərtlər tərəflər arasında overlift/anderlift qalıqlarının nağd pulla hesablaşmasına imkan yaradarsa, həmin qalıqlar ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə ədalətli dəyərde yenidən qiymətləndirilir. Xam neftin təhvilə nəticəsində yaranmış overlift/anderlift qalıqları ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə balans dəyəri və ədalətli dəyərdən ən aşağı olanı ilə qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərilədiyi ildə hesablanır.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Seqmentlər üzrə məlumat. Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca açıqlanır.

Əlaqəli tərəflər. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat BMUS 24-ə “Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar” uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 21-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersion cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilər.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr. Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi maraqların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpa edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin təcridən alınması. Əvvəllər asılı müəssisələrə investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin təcridən alınması kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ asılı müəssisədə ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə asılı müəssisə üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri (“fərz edilən” ilkin dəyər) əlavə edilir. Asılı müəssisə üzərində nəzarət əldə edildikdən sonra, Qrupun törəmə müəssisəsinə çevrilir və “fərz edilən” ilkin dəyər törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktivlərinə və ya öhdəliklərinə aşağıdakı kimi bölüşdürülür:

- ▶ monetar aktivlər və monetar öhdəliklər ədalətli dəyərlə tanınır;
- ▶ monetar aktivlərin və monetar öhdəliklərin ədalətli dəyəri çıxıldıqdan sonra qalan “fərz edilən” ilkin dəyərin məbləği alış tarixində ədalətli dəyərlər əsasında qeyri-monetar aktivlərə və ya qeyri-monetar öhdəliklərə bölüşdürülür.

2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar. Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsa, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri ilə ölçülür.

Paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif etmə meyarı yalnız paylanma ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq əməliyyat qrupu cari vəziyyətində dərhal paylanmaq üçün hazır olanda yerinə yetirilmiş hesab olunur. Paylanmanı başa çatdırmaq üçün görülmüş tədbirlər onu göstərməlidir ki, paylanmaya əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya həmin paylanma haqqında qərarın ləğv edilməsi ehtimalı yoxdur. Rəhbərlik təsnifat tarixindən bir il ərzində gözlənilən paylanmanı həyata keçirmək öhdəliyini daşıyır.

Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edilərsə, onlarla əlaqəli köhnəlmə və ya amortizasiya hesablanmır. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər və öhdəliklər kimi təsnif edilmiş maddələr maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca olaraq cari maddələr kimi əks etdirilir.

Satılıq əməliyyat qrupu aşağıdakı hallarda dayandırılmış əməliyyatlar kateqoriyasına aid edilir:

- ▶ PVYV və ya PVYV-lər qrupudur;
- ▶ Satış və ya paylanma üçün saxlanılan maddə kimi təsnif olunur və ya artıq bu yolla satılmışdır;
- ▶ Əsas fəaliyyət növü və ya əsas coğrafi ərazidir.

Dayandırılmış əməliyyatlar davam edən əməliyyatların nəticələrindən çıxarılır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda dayandırılmış əməliyyatlardan vergidən sonra əldə edilmiş mənfəət və ya zərər kimi vahid məbləğ formasında təqdim edilir. Maliyyə hesabatlarına bütün qeydlərə davam edən əməliyyatlardan məbləğlər daxildir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***2 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)**

Yenidən təsnifləşdirmələr. Cari ilin maliyyə hesabatlarının təqdimatına uyğunlaşmaq məqsədilə keçən ilin konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərini hərəkəti haqqında hesabatda və müvafiq qeydlərdə yenidən təsnifləşdirmələr aparılmışdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

	Hesabata görə	Yenidən təsnif etmə	Yenidən təsnif edilmiş
Ticarət və sair kreditor borcları*	(4,181)	143	(4,038)
Sair cari öhdəliklər*	(20)	(143)	(163)

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

	Hesabata görə	Yenidən təsnif etmə	Yenidən təsnif edilmiş
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ticarət və sair kreditor borclarında artma/(azalma)*	(881)	(143)	(1,024)
Sair maliyyə aktivlərində və öhdəliklərində dəyişiklik*	(124)	143	19
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri	1,374	-	1,374
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İştirak payın satışları üçün alınmış avanslar**	-	625	625
Törəmə müəssisəsinin səhminin satışından daxilolmalar***	196	(196)	-
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri	(2,329)	429	(1,900)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Törəmə müəssisəsinin səhminin satışından daxilolmalar***	-	196	196
İştirak payın satışları üçün alınmış avanslar**	625	(625)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri	1,198	(429)	769

* Yenidən təsnif etmə məbləğinə 2014-cü ildə ticarət və sair kreditor borclarında təsnif edilmiş derivativ öhdəliklərin cari hissəsi (Qeyd 25) daxildir. Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərini hərəkəti haqqında hesabatı müvafiq olaraq yenidən təsnif edilmişdir.

** 2014-cü ildə Qrupun Şah Dəniz HPBS (ŞD) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkətində (CQBKŞ) paylarının (birlikdə "Pay") satışı üçün alınmış avanslar maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində göstərilmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan ildən başlayaraq Şirkət MBUS 7 Pul Vəsaitlərini Hərəkəti haqqında standartın tələbinə uyğun olaraq ŞD və CQBKŞ-də payların satışı üçün alınmış avansları investisiya fəaliyyəti tərkibində təqdim edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda müqayisəli məlumat müvafiq şəkildə yenidən təsnif edilmişdir.

*** Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət paylarının satışından daxilolmalar 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda investisiya fəaliyyətinin tərkibində təqdim edilmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan ildən etibarən törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət paylarının satışından daxilolmalar maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində təqdim edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda müqayisəli məlumat müvafiq qaydada yenidən təsnif edilmişdir.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri

Qrup hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və sair amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və hesabat tarixinə aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Neft və qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi. Neft və qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Onlar həmçinin dəyərsizləşmə üzrə yoxlanmanın mühüm elementləridir. Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlarda baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olaraq amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yəni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsinə kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar dedikdə mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft və qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə qeyri-müəyyəndir, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər.

Təsdiqlənmiş ehtiyatlar rezervuarlara və quyulara dair mövcud məlumatlara istinadən qiymətləndirilir. Yeni məlumatlara (misal üçün, məhsulun qiymətləri, müqavilə şərtləri və ya işlənmə planları daxil olmaqla, qazma və hasilatla bağlı fəaliyyət və ya iqtisadi amillərdə dəyişikliklər) əsasən təsdiqlənmiş ehtiyatlarla bağlı bütün qiymətləndirmələrə artırılması və ya azaldılması istiqamətində) yenidən baxılmalıdır. İşlənmə planları haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir. İşlənmə və hasilat fəaliyyəti haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənməmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başladıldıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

1 yanvar 2016-cı il tarixinə SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmış hesabatlara əsaslanır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər. Bundan sonra Qeyd 22-də müzakirə edildiyi kimi, rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mülahizələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yarana bilər.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı). Qrup, aktivlərin silinməsi üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, "İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər" haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin silinməsi üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu ehtiyatlar subyektiv xarakter daşdığına görə belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Neft və qaz hasilatı obyektlərinin istismardan çıxarılması, o cümlədən ləğv etmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı təxmin edilmiş öhdəlik 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 748 AZN (2014-cü il: 440 AZN) təşkil etmişdir. Bu şərtlərdən hər hansı birinin dəyişməsi Qrupun ayırdığı ehtiyatlar üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik ləğv etmə və sahənin bərpa xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən diskont dərəcələrini pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və lazım gəldikdə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəl faiz dərəcəsi kimi müəyyən edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə istifadə edilmiş diskont dərəcəsi 5.95 faiz dərəcəsindən 8.28 faiz dərəcəsinədək (2014-cü il: minimal 5.47, maksimal 7.05 faiz) civarında olmuşdur. Rəhbərlik hesab edir ki, bu diskont dərəcəsi hesabat tarixinə Azərbaycanda neft və qazın kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və paylanması sahəsinə aid olan bütün risk və qeyri-müəyyənlikləri müvafiq olaraq əks etdirir.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 145 AZN az / 215 AZN çox olardı.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər. Qeyd 23-də göstəriləndiyi kimi, Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat ayırır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu ehtiyatların subyektiv xarakter daşdığına görə belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilmiş öhdəlik 88 AZN (2014-cü il: 99 AZN) təşkil etmişdir. Bu şərtlərdən hər hansı birinin dəyişməsi Qrupun ayırdığı ehtiyatlar üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik ətraf mühitin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən diskont dərəcələrini pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və lazım gəldikdə hesabat tarixinə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəl faiz dərəcəsi kimi müəyyən edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə istifadə edilmiş diskont dərəcəsi 8.59 faiz (2014-cü il: 5.99 faiz) təşkil etmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu diskont dərəcələri Azərbaycan Respublikasında neft və qazın kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi, işlənməsi və paylanması sahəsinə aid olan bütün risk və qeyri-müəyyənlikləri müvafiq olaraq əks etdirir. Bu şərtlərdən hər hansı birində baş verən dəyişiklik Qrup tərəfindən uçota alınan ehtiyatlarda düzəlişlərin aparılması ilə nəticələnə bilər.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq, 1 AZN az / 1 AZN çox olardı.

Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə – təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və sair qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud PVYV üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir. 2015-ci ildə bəzi PVYV-in gözləniləndən zəif nəticə göstərməsinə görə Qrup həmin PVYV-in bərpa dəyərlərini təhlil etmişdir və nəticədə 254 AZN (2014-cü il: 294 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə xərci yaranmışdır. Bu aktivlər Qrupun neft və qaz seqmentində istifadə edilir. Potensial olaraq dəyərsizləşmiş aktivin balans dəyərini hesablanması üçün dəyərsizləşmənin tələb olunduğunu müəyyən edərkən aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilir. Aktivin bərpa dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Qrupun fəaliyyətinin xarakterini nəzərə alaraq, potensial alıcılar ilə danışıqlar aparılmayana qədər aktivin ədalətli dəyəri haqqında məlumat əldə etmək adətən çətindir. Müvafiq olaraq, başqa cür qeyd olunmadığı halda aşağıda göstərilən dəyərsizləşmə üzrə xərclərin müəyyən edilməsində istifadə edilən bərpa dəyəri istifadə dəyərindədir. Qrup adətən istifadə dəyərini rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcəsindəki diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə edərək təxmin edir.

İstifadə dəyərini hesablanmasında istifadə edilən əsas fərziyyələr. Əsas vəsaitlər üçün istifadə dəyərini hesablanması aşağıdakı fərziyyələrə görə çox həssasdır:

Hasilatın həcmi. SOCAR-ın istismar etdiyi yataqlardakı hasilatın təxmin edilən həcmi yataqlar ilə bağlı ətraflı məlumatlara əsaslanır və uzunmüddətli planlaşdırma prosesinin bir hissəsi kimi rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş yataqlar üzrə inkişaf planlarını nəzərə alır. Təxminlərə görə ümumi hasilat növbəti 20 il üçün 10 faiz azalsaydı, bu 295 AZN əlavə dəyərsizləşmə xərcinin yaranması ilə nəticələnərdi.

Ümumi marja. Ümumi marja əvvəlki ilin faktiki rəqəmlərinə əsaslanır. Bu marjalar proqnozlaşdırılan inflyasiya dərəcəsinə uyğun olaraq büdcə dövrü ərzində artırılır.

Kapital məsrəfləri. Təxmin edilən hasilatın həcmi təmin etmək üçün zəruri olan kapital məsrəfləri müəyyən neft yatağı üzrə uzunmüddətli inkişaf planlarına əsaslanır.

Xam neftin qiyməti. Proqnozlaşdırılan istehlak qiymətləri ictimaiyyətə açıq olur.

Təbii qazın qiyməti. Təbii qazın qiymətləri uzunmüddətli satışlar haqqında müqavilələrin şərtləri əsasında hesablanır, yaxud sabitdir, ya da xam neftin qiyməti və digər ilkin məlumatlardan asılı olur.

Diskont dərəcəsi. Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozlarına tətbiq edilən vergidən əvvəl diskont dərəcəsi müxtəlif PVYV-lər üçün 13.70-16.49 faiz (2014-cü il: 14.00-14.36 faiz) civarında olmuşdur. Diskont dərəcəsinin hesablanması Qrup ilə bağlı spesifik vəziyyətlərə və əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır və kapitalın orta çəkili dəyərindən ("KOÇD") irəli gəlir. KOÇD hesablanarkən kapitalın dəyəri oxşar qrup məlumatlarından istifadə etməklə təxmin edilir və borcun dəyəri Qrupun xidmət etməli olduğu faiz hesablanan borc öhdəliklərinə əsaslanır. Xüsusi risklər ayrı-ayrı beta amillərini, bazar riskini və Qrupun həcmi tətbiq etməklə nəzərə alınır. Beta amilləri ictimaiyyətə açıq olan bazar məlumatlarına əsasən hər il qiymətləndirilir. Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş KOÇD rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı olsaydı, dəyərsizləşmə zərərinin məcmu məbləği 123 AZN-dən çox olardı.

3 Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

İnflyasiya dərəcələri ilə bağlı təxminlər. Business Monitor International (BMI) proqnozları inflyasiya dərəcələri kimi istifadə edilmişdir.

Aksiz vergiləri, yol vergiləri və ixrac rüsumları. Neft-qaz və neft məhsulları üzrə aksiz vergiləri, yol vergiləri və ixrac rüsumları neft və qaz əmlakı və avadanlıqları üçün vacib amildir və qüvvəyə minmiş vergi və rüsum dərəcələri əsasında proqnozlaşdırılır.

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

1 yanvar 2015-ci il tarixinə qüvvəyə minən BMHS-yə aşağıdakı düzəlişlər istisna olmaqla qəbul edilmiş mühasibat uçotu qaydaları keçən maliyyə ilinin uçot qaydalarına uyğundur:

19 sayılı BMUS-a düzəlişlər: *“Müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planı: İşçilərin haqları”.* 19 sayılı BMUS müəssisədən müəyyən edilmiş ödənişlərlə pensiya planını uçota alanda işçilərin və ya üçüncü tərəflərin ödənişlərini nəzərə almağı tələb edir. Ödənişlər xidmətlə bağlı olanda onlar mənfəət kimi xidmətin müddətinə aid edilməlidir. Bu düzəlişlər aşağıdakılara aydınlıq gətirir: ödənişlərin məbləği xidmət müddətindən asılı olmadığı halda müəssisə ödənişləri xidmətin müddəti üzrə bölüşdürmək əvəzinə belə ödənişləri xidmətin göstərildiyi dövrdə pensiya planı üzrə xərclərin azalması kimi tanıya bilər. Bu düzəliş 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Bu düzəliş Qrupa aid deyil, çünki Qrupa daxil olan müəssisələrdən heç biri işçi və ya üçüncü tərəflərlə ödənişlərin aparılmasını nəzərdə tutan pensiya planlarını müəyyən etməmişdir.

2010-2012-ci illərdə BMHS-lərə illik təkmilləşdirmələr. Verilmə tarixi 1 iyul 2014-cü il və ya bu tarixdən sonrakı tarix olan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarına tətbiq edilən 2 sayılı *“Pay alətləri əsasında ödəmə”* BMHS-yə aid olan təkmilləşdirmələr istisna olmaqla, bütün digər təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü il tarixi və bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlayan uçot dövrlərində qüvvəyə minir. Qrup bu təkmilləşdirmələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ilk dəfə tətbiq etmişdir. Onlara aşağıdakılar daxildir:

2 sayılı BMHS “Pay alətləri əsasında ödəmə”. Bu təkmilləşmə sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və pay alətləri əsasında ödəmə almaq hüququnun verilməsi şərtləri kimi *“nəticə əldə etmə”* şərti və *“xidmət göstərmə”* şərti anlayışlarına aid müxtəlif məsələlərə aydınlıq gətirir. İzahlar Qrupun əvvəlki dövrlərdə pay alətləri əsasında ödəmə almaq hüququnun verilməsi şərtləri olan hər hansı nəticə əldə etmək və xidmət göstərmə şərtlərini müəyyən etməsinə uyğun gəlir. Bundan əlavə, Qrup 2014-cü ilin ikinci hissəsi və 2015-ci il ərzində hər hansı ödəmə verməmişdir. Beləliklə, bu düzəlişlər Qrupun maliyyə hesabatlarına və ya uçot prinsiplərinə təsir etməmişdir.

3 sayılı BMHS “Müəssisələrin birləşməsi”. Düzəliş sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və müəssisələrin birləşməsindən əmələ gələn öhdəliklər (və ya aktivlər) kimi təsnif edilmiş şərti kompensasiyaya dair bütün razılışmaların 39 sayılı BMUS-un əhatə dairəsinə daxil olub-olmamasından asılı olmayaraq mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyəri ilə əks olunmalı olduğuna aydınlıq gətirir. Bu Qrupun cari uçot siyasətinə uyğundur və, beləliklə, bu düzəliş Qrupun uçot siyasətinə təsir göstərməmişdir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

2010-2012-ci illərdə BMHS-lərə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

8 sayılı BMHS “Əməliyyat seqmentləri”. Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və aşağıdakılara aydınlıq gətirir:

- ▶ Müəssisə 8 sayılı BMHS-nin 12-ci bəndindəki cəmləşdirmə meyarlarının tətbiqi zamanı rəhbərliyin mühakimələrini, o cümlədən cəmləşdirilmiş əməliyyat seqmentlərinin və seqmentlərin “oxşar” olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün istifadə edilən iqtisadi xüsusiyyətlərin (misal üçün, satış və ümumi marja) qısa təsvirini açıqlamalıdır;
- ▶ Seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə tutuşdurulmasına dair məlumat (eynilə də seqment öhdəliklərinə dair məlumat) yalnız əməliyyat qərarlarını qəbul edən şəxsə həmin tutuşdurma haqqında hesabat verilməli olanda açıqlanmalıdır.

Qrup 8 sayılı BMHS-nin 12-ci bəndindəki cəmləşdirmə meyarlarını tətbiq etməmişdir. Qrup əvvəlki dövrlərdə seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə tutuşdurulmasını təqdim etmiş və həmin məlumatı bu maliyyə hesabatlarının 5 sayılı Qeydində açıqlamışdır, belə ki, tutuşdurulma haqqında məlumat əməliyyat üzrə baş qərar qəbul edənə qərar qəbul edilməsi üçün təqdim edilir.

16 sayılı BMUS “Əsas vəsaitlər” və 38 sayılı BMUS “Qeyri-maddi aktivlər”. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir. 16 sayılı BMUS və 38 sayılı BMUS-da göstərilir ki, aktiv onun ümumi balans dəyərinin bazar dəyərinə uyğunlaşdırmaqla və ya balans dəyərinin bazar dəyərini müəyyən etməklə və nəticədə alınan balans dəyərinin bazar qiymətinə bərabər olmasını təmin edən qaydada ümumi balans dəyərinə proporsional qaydada düzəliş edilməklə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad edilərək yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış köhnəmə və amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərkdir. Bu düzəliş Qrupun cari dövr ərzində qeyd etdiyi yenidən qiymətləndirmə düzəlişlərinə təsir göstərməmişdir.

24 sayılı BMUS “Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması”. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyətin xidmətlərini göstərən müəssisə) barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmiş xərcləri açıqlamalıdır. Düzəliş Qrupa aid deyil, çünki Qrup digər müəssisələrdən idarəetmə xidmətləri almır.

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr. Bu təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və Qrup bu düzəlişləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ilk dəfə tətbiq edir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı BMHS “Müəssisələrin birləşməsi”. Düzəliş sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və 3 sayılı BMHS-nin əhatə dairəsindən istisna edilən məqamlara aydınlıq gətirir. Xüsusilə:

- ▶ Yalnız birgə müəssisələr deyil, birgə layihələr də 3 sayılı BMHS ilə əhatə edilmir.
- ▶ Bu istisnalar yalnız birgə layihələrin özlərinin maliyyə hesabatlarında uçota aiddir.

Qrupun birgə layihə deyildir və buna görə də düzəliş Qrupa və onun törəmə müəssisələrinə aid deyildir.

13 sayılı BMHS “Ədalətli dəyərin ölçülməsi”. Düzəliş sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı BMHS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 39 sayılı BMUS ilə əhatə edilən sair müqavilələrə də aiddir. Qrup 13 sayılı BMHS-nin nəzərdə tutduğu portfel istisnasını tətbiq etmir.

40 sayılı BMUS “İnvestisiya əmlakı”. 40 sayılı BMUS-da köməkçi xidmətlərin təsviri investisiya əmlakı ilə mülkiyyətçinin istifadə etdiyi əmlak (yəni, əsas vəsaitlər) arasında fərq qoyur. Düzəliş sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və göstərir ki, əməliyyatın aktivin alınması və ya müəssisələrin birləşməsi olduğunu müəyyən etmək üçün 40 sayılı BMUS-da köməkçi xidmətlərin təsviri deyil, 3 sayılı BMHS istifadə edilir. Əvvəlki dövrlərdə Qrup aktivin alınması və ya müəssisələrin birləşməsi olduğunu müəyyən etmək üçün 40 sayılı BMUS-dan deyil, 3 sayılı BMHS-dən istifadə etmişdir. Beləliklə, bu düzəliş Qrupun uçot siyasətinə təsir göstərməmişdir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar. Bu təkmiləşdirmələr 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Bu təkmiləşdirmələrin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

9 sayılı BMHS "Maliyyə alətləri". 2014-cü ilin iyul ayında BMUSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı BMHS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı BMUS-u və 9 sayılı BMHS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart maliyyə alətləri layihəsinin uçuğunun hər üç aspekti: təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinq uçuğunu özündə ehtiva edir. 9 sayılı BMHS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Hedcinq uçuğu istisna olmaqla, retrospektiv tətbiq tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. Hedcinq uçuğu üçün tələblər bir qayda olaraq gələcək dövrlərə aiddir, lakin müəyyən məhdud istisnalar da vardır.

Qrup yeni standartı tələb olunan qüvvəyə minmə tarixində tətbiq etməyi planlaşdırır. 2015-ci il ərzində, Qrup 9 sayılı BMHS-nin hər üç aspektinin təsirini ümumi şəkildə qiymətləndirmişdir. Bu ilkin qiymətləndirmə hazırda mövcud olan məlumatlara əsaslanır və sonrakı təfəssilatlı analizdən və ya Qrupa gələcəkdə təqdim ediləcək əlavə məntiqi və təsdiqedic məlumatdan asılı olaraq dəyişdirilə bilər. Ümumilikdə, 9 sayılı BMHS-nin dəyərsizləşmə ilə bağlı tələblərinin tətbiq edilməsinin təsiri istisna olmaqla, balans hesabatına və kapitalla əhəmiyyətli təsir gözlənilmir. Zərər üçün daha çox ehtiyatın ayrılacağı, bunun nəticəsində də kapitalla mənfi təsir göstərəcəyi gözlənilir. Təsirin həcmi müəyyən etmək üçün Qrup gələcəkdə təfəssilatlı qiymətləndirmə aparacaq.

(a) Təsnifləşdirmə və ölçmə

Qrup tərəfindən 9 sayılı BMHS-nin təsnifləşdirmə və ölçməyə dair tələblərinin tətbiq edildiyi təqdirdə balans hesabatına əhəmiyyətli təsir gözlənilmir. Qrup hal-hazırda ədalətli dəyərdə ölçülən bütün maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərdə ölçülməsini davam etdirməyi nəzərdə tutur. Hazırda gəlir və zərərləri digər ümumi gəlir haqqında hesabatda göstərilən satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təqdim edilən kvotasiya edilmiş iştirak payları bunun əvəzinə mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə ölçüləcək, bu da qeydə alınmış mənfəət və ya zərərin dəyişkənliyini artıracaq. Hazırda yığılmış digər ümumi gəlirin tərkibində olan satış üçün mövcud olan aktivlər üzrə ehtiyat bölüşdürülməmiş mənfəətin ilkin qalığı olaraq yenidən təsnif ediləcək. 9 sayılı BMHS-yə əsasən borc qiymətli kağızlarının digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülməsi gözlənilir, belə ki, Qrup aktivləri təkcə müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün deyil, həmçinin, nisbətən daha sıx tezliklə əhəmiyyətli məbləğləri satmaq üçün saxlamağı nəzərdə tutur. Birjada qeydiyyatı alınmamış şirkətlərdə iştirak paylarının yaxın gələcəkdə saxlanması nəzərdə tutulur. Qrup digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ədalətli dəyərə dəyişiklikləri əks etdirmək seçimini tətbiq etməyi nəzərdə tutur və bu səbəbdən də, hesab edir ki, 9 sayılı BMHS-nin tətbiq edilməsinin əhəmiyyətli təsiri olmayacaq. Əgər Qrup bu seçimi tətbiq etməli olmasaydı, səhmlər mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə saxlanılacaq, bu da, uçuğa alınan mənfəət və ya zərərin dəyişkənliyini artırardı. Kreditlər, eləcə də ticarət debitor borcları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün saxlanılır və onların yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan verməsi gözlənilir. Beləliklə, Qrup onların 9 sayılı BMHS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülməsinin davam etdirilməsini nəzərdə tutur. Buna baxmayaraq, Qrup bütün bu cür alətlərin 9 sayılı BMHS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülməsi meyarına uyğun gəlib-gəlməməsi haqqında qərar qəbul etməzdən əvvəl həmin alətlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarakteristikasını daha təfəssilatlı analiz edəcək.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı BMHS-nin tələblərinə uyğun olaraq, Qrup özünün bütün borc qiymətli kağızları, kreditləri və ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərlərini ya 12 aylıq əsasda və yaxud müddətin sonuna kimi qeydə almalıdır. Qrup bütün ticarət debitor borcları üzrə sadələşdirilmiş yanaşmanı tətbiq etməyi və gözlənilən zərərləri müddətin sonuna kimi qeydə almağı nəzərdə tutur. Qrup kreditlərinin və debitor borclarının təminatlı xarakterinə görə kapitalına əhəmiyyətli təsirin göstəriləcəyini ehtimal edir, lakin Qrup təsirin həcmi müəyyən etmək məqsədilə perspektiv elementlər daxil olmaqla, bütün məntiqi və təsdiqedic məlumatları nəzərdən keçirməklə daha təfəssilatlı təhlil aparmalıdır.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

(c) Hedcinq uçotu

Qrup hesab edir ki, hal-hazırda effektiv hedcinq əlaqələrində göstərilmiş bütün mövcud hedc əlaqələri 9 sayılı BMHS-yə uyğun olaraq hedc uçotunun meyarlarına uyğun qalacaq. 9 sayılı BMHS müəssisə tərəfindən effektiv hedclərin uçota alınmasının ümumi prinsiplərini dəyişmədiyinə görə, Qrup 9 sayılı BMHS-nin tətbiqinin nəticəsi kimi əhəmiyyətli təsiri olacağını gözləmir. Qrup opsiyonların vaxt dəyəri, forvard məzənnəsi və ya valyuta əsaslı spredin uçotuna dair mümkün dəyişiklikləri gələcəkdə daha dəqiq dəyərləndirəcək.

14 sayılı BMHS "Tənzimləyən təxirə salınmış hesablar". 14 sayılı BMHS qeyri-məcburi standartdır. Bu standart nəzərdə tutur ki, fəaliyyəti faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən müəssisələr, BMHS-ni ilk dəfə tətbiq edərkən, faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən hesabların qalıqlarına əvvəl tətbiq etdikləri uçot qaydalarının əksəriyyətini tətbiq etməyə davam edə bilər. 14 sayılı BMHS-ni qəbul edən müəssisələr tənzimləyən təxirə salınmış hesablarını maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi, həmin hesab qalıqlarında hərəkəti isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi təqdim etməlidir. Standart müəssisənin faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən fəaliyyətinin xüsusiyyətləri, əlaqəli risklər və faiz dərəcələri əsasında tənzimləmənin müəssisənin maliyyə hesabatlarına təsiri haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edir. 14 sayılı BMHS 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Qrup BMHS-yə uyğun maliyyə hesabatlarını artıq hazırladığına görə, bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

15 sayılı BMHS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər". 15 sayılı BMHS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirləri uçota almaq üçün 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı BMHS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

Gəlirlər üzrə yeni standart BMHS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində (bu tarixdə BMUSK 15 sayılı BMHS-nin tətbiqi tarixini 1 il uzatmaq üçün düzəlişləri yekunlaşdıracaq) başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup hazırda tam retrospektiv metod işlətməklə yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırılır. 2015-cü il ərzində Qrup daha ətraflı davamlı analiz nəticəsində dəyişikliklər edilən 15 sayılı BMHS-nin ilkin qiymətləndirməsini həyata keçirmişdir. Bundan əlavə Qrup BMUSK-nın 2015-ci ilin iyul ayında standartın layihəsinə dair təqdim etdiyi izahları nəzərdən keçirir və gələcək dəyişiklikləri izləyəcək.

11 sayılı BMHS "Birgə layihələr: İştirak paylarının əldə edilməsinin uçotu". 11 sayılı BMHS-yə düzəlişlər tələb edir ki, birgə operatorun fəaliyyəti ilə bağlı olan birgə əməliyyatda iştirak payının əldə edilməsini uçota alan birgə operator 3 sayılı BMHS-nin müəssisələrin birləşməsinin uçota alınmasına dair müvafiq prinsiplərini tətbiq etsin. Düzəlişlər həmçinin aydınlaşdırır ki, birgə əməliyyatda birgə nəzarəti saxlamaqla əlavə iştirak payı əldə edildiyi halda həmin birgə əməliyyatda əvvəlki iştirak payı yenidən ölçülmür. Əlavə olaraq, 11 sayılı BMHS-yə, birgə nəzarəti paylaşan tərəflər, o cümlədən hesabat verən müəssisə, eyni yekun nəzarəti edən tərəfin ümumi nəzarəti altında olarsa, bu düzəlişlərin tətbiq edilmədiyini göstərən istisnalar əlavə edilmişdir. Düzəlişlər birgə əməliyyatda ilkin iştirak payının əldə edilməsi və həmin birgə əməliyyatda əlavə iştirak paylarının əldə edilməsinə tətbiq edilir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsiri gözlənilmir.

16 sayılı BMUS-a və 38 sayılı BMUS-a düzəlişlər "Məqbul köhnəlmə və amortizasiya metodlarının aydınlaşdırılması". Düzəlişlər 16 və 38 sayılı BMUS-da gəlirlərin aktivin istifadəsi prosesində sərf edilən iqtisadi faydaların sxemini deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əmələ gələn iqtisadi faydaların sxemini əks etdirməsi prinsipinə aydınlıq gətirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlığın köhnəlməsi üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox nadir hallarda qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir, çünki Qrup uzunmüddətli aktivlərinə köhnəlmə hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

16 sayılı BMUS və 41 sayılı BMUS-a düzəlişlər: "Kənd təsərrüfatı: Məhsuldar bitkilər". Düzəlişlər məhsuldar bitki ifadəsinə uyğun olan bioloji aktivlər üçün uçot tələblərini dəyişdirir. Düzəlişlər əsasında, məhsuldar bitki ifadəsinə uyğun olan bioloji aktivlər artıq BMUS 41-in əhatə dairəsinə daxil deyildir. İlk tanımadan sonra məhsuldar bitkilər 16 sayılı BMUS əsasında amortizasiya hesablanan dəyəri ilə (ödəniz tarixinə qədər) və ya xərc modeli, yaxud da yenidən qiymətləndirmə modelindən (ödəniz tarixindən sonra) istifadə edilməklə ölçülməlidir. Düzəlişlər həmçinin tələb edir ki, məhsuldar bitkilərin bəri satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərlə ölçülərək 41 sayılı BMUS-un əhatə dairəsində saxlansın. Məhsuldar bitkilərlə bağlı dövlət qrantlarına 20 sayılı "Dövlət qrantlarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatların açıqlanması" adlı BMUS tətbiq ediləcək. Düzəlişlər retrospektiv qaydada 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erken tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir etməsi gözlənilmir, çünki Qrupun məhsuldar bitkiləri yoxdur.

27 sayılı BMUS-a düzəlişlər: Ayrıca maliyyə hesabatları "Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodu". Düzəlişlər müəssisələrə ayrıca maliyyə hesabatlarında törəmə müəssisələri, birgə müəssisələr və asılı müəssisələrə investisiyaları kapital metodundan istifadə etməklə uçota almağa icazə verir. BMHS-ni artıq tətbiq edən və ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metoduna keçməyi qərara alan müəssisələr belə dəyişikliyi retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir. Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodundan istifadə etməyi qərara alan, BMHS-ni ilk dəfə tətbiq edən müəssisələr bu metodu BMHS-yə keçid tarixindən tətbiq etməlidir. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erken tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri olmayacaq.

10 sayılı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları BMHS-yə və 28 sayılı Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar BMUS-a düzəlişlər: "Investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması". Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı BMHS-nin və 28 sayılı BMUS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı BMHS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə baş vermiş əməliyyatlara perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erken tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

2012-2014-cü illərdə BMHS-lərə illik təkmilləşdirmələr. Təkmilləşdirmələr 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə qüvvəyə minir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

5 sayılı BMHS "Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar". Aktivlər (və ya satılıq Qruplar) əsasən satılmaqla və ya sahiblərinə çatdırılmaqla silinir. Düzəliş aydınlaşdırır ki, satış metodunun dəyişdirilməsi yeni silinmə planı deyil, ilkin planın davamı sayılır. Bu səbəbdən, 5 sayılı BMHS-nin tələblərinin tətbiqində heç bir fasilə olmamışdır. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq olunmalıdır.

7 sayılı BMHS "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar"

(i) Xidmət müqaviləsi

Düzəlişdə izah edilir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirakı təşkil edə bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə 7 sayılı BMHS-də nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

(ii) 7 sayılı BMHS-yə düzəlişlərin qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiqi

Düzəlişdə izah edilir ki, əgər açıqlamada ən son illik hesabatda təqdim edilən məlumata əhəmiyyətli yenilənmə göstərilərsə, qarşılıqlı əvəzləşdirmə ilə bağlı açıqlama tələbləri qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmir. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

4 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

19 sayılı BMUS "İşçilərə ödənişlər". Düzəlişdə göstərilir ki, yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazların bazar dərinliyi öhdəliyin yerləşdiyi ölkə deyil, öhdəliyin ifadə edildiyi valyuta əsasında qiymətləndirilir. Həmin valyutada yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazlar üçün dərin bazar mövcud olmayanda dövlət istiqraz dərəcələri istifadə edilməlidir. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

34 sayılı BMUS Aralıq maliyyə hesabatları. Düzəliş göstərir ki, tələb edilən aralıq açıqlamalar ya aralıq maliyyə hesabatlarında, yaxud da aralıq maliyyə hesabatları və daha böyük aralıq maliyyə hesabatına daxil edilən hər hansı sənədlər (məsələn rəhbərliyin şərhləri və risklər haqqında hesabat) arasında qarşılıqlı istinadlar yolu ilə təqdim edilməlidir. Aralıq maliyyə hesabatındakı məlumat istifadəçilər üçün aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlərlə və eyni zamanda açıq olmalıdır. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 sayılı Maliyyə hesabatlarının təqdimatı BMUS-a düzəlişlər: Açıqlama təşəbbüsü. 1 sayılı BMUS-a düzəlişlər 1 sayılı BMUS-un tələblərini əhəmiyyətli dəyişmədən izah edir. Düzəlişlər aşağıdakıları izah edir:

- 1 sayılı BMUS-də əhəmiyyətlilik tələbləri;
- Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xüsusi sətir elementləri bir-birindən ayrılı bilər;
- Müəssisələr maliyyə hesabatlarında təqdim etdikləri qeydlərin ardıcılığını öz ixtiyarlarına görə seçə bilər;
- Kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmış asılı müəssisələrin və birgə müəssisələrin digər ümumi gəlirdə payı ümumi şəkildə, bir sətir elementi kimi təqdim edilməli və mənfəət və ya zərərdə sonradan yenidən təsnif ediləcək və ya edilməyəcək maddələr arasında təsnifləşdirilməlidir.

Bundan əlavə, düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da əlavə aralıq nəticələr təqdim ediləndə tətbiq edilən tələbləri izah edir. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

10 sayılı BMHS, 12 sayılı Digər müəssisələrdə iştirak paylarının açıqlanması BMHS və 28 sayılı "İnvestisiya müəssisələri: Konsolidasiya istisnasının tətbiqi BMUS-a düzəlişlər. Düzəlişlər 10 sayılı BMHS əsasında investisiya müəssisələrinə aid olan istisna tətbiq ediləndə yaranan məsələləri həll edir. 10 sayılı BMHS-yə düzəlişlərdə izah edilir ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tələbindən istisna investisiya müəssisəsinin törəmə müəssisəsi olan ana şirkətə, investisiya müəssisəsi bütün törəmə müəssisələrini ədalətli dəyərlə ölçdüğü hallarla, tətbiq edilir. Bundan əlavə, 10 sayılı BMHS-yə düzəlişlər izah edir ki, investisiya müəssisəsinin yalnız investisiya müəssisəsi olmayan törəmə müəssisələri və investisiya müəssisəsinə dəstək xidmətlərini göstərən törəmə müəssisə konsolidasiya edilir. İnvestisiya müəssisəsinin bütün digər törəmə müəssisələri ədalətli dəyərlə ölçülür. 28 sayılı BMUS-yə düzəlişlər imkan verir ki, investor, kapital metodunu tətbiq edərkən, investisiya müəssisəsinin asılı şirkəti və ya birgə müəssisəsi tərəfindən törəmə müəssisələrdəki paylara tətbiq edilən ədalətli dəyərə ölçməsinə saxlasın.

Bu düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

5 Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, fəaliyyət nəticələri əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlərə görə biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinə bölünmüş və dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – neft və qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Neftayırma – xam neft və qaz kondensatının ayrılmasını əks etdirir;
- ▶ Tikinti – inzibati binaların və neft və qaz kondensatının hasilatı üçün aktivlərin tikintisini əks etdirir;
- ▶ Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və qaz kondensatının nəqli və satışını əks etdirir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Qrupun seqmentləri ayrı-ayrı müştərilərə yönələn strateji biznes vahidləri və törəmə müəssisələrini əks etdirir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi üçün ayrı ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir. Əməliyyat seqmentləri arasında olan əməliyyatlara tətbiq edilən qiymətlər üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarda olduğu kimi kommersiya əsasları ilə yaranır.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
2015							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	1,616	2,272	1,153	28,004	58	-	33,103
Seqmentlər arası	1,822	325	515	10,219	371	(13,252)	-
Cəmi gəlirlər	3,438	2,597	1,668	38,223	429	(13,252)	33,103
Sair əməliyyat gəliri	8	44	38	45	65	(39)	161
Maliyyə gəliri	9	34	-	31	1,235	(1,244)	65
Məzənnə fərqi üzrə gəlir/zərər (xalis)	(116)	(222)	(287)	(95)	(2,110)	(104)	(2,934)
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(601)	(1,650)	(368)	(36,858)	(54)	12,380	(27,151)
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	(670)	(108)	(74)	(156)	(78)	37	(1,049)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(167)	(177)	(228)	(313)	(202)	93	(994)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(330)	(16)	(147)	(66)	(39)	339	(259)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(169)	(18)	(118)	(59)	(14)	156	(222)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(252)	-	-	(2)	-	-	(254)
Mədən vergisi	(110)	-	-	-	-	-	(110)
Kommunal xərclər	(12)	(195)	(2)	(33)	(2)	2	(242)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(53)	(6)	(5)	(21)	(30)	-	(115)
Amortizasiya xərci	(1)	(10)	-	(14)	(6)	1	(30)
Ticarət və sair debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə	-	(3)	-	(35)	-	-	(38)
Öhdəlik və xərc üçün sair öhdəliklərdə dəyişiklik	(20)	(9)	(7)	(8)	(14)	-	(58)
Sair	(326)	(178)	(642)	(263)	(118)	234	(1,293)
Əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla	(6)	(15)	(1)	6	(3)	-	(19)
Maliyyə xərcləri	(64)	(93)	(15)	(85)	(251)	32	(476)
Sosial xərclər	(9)	(7)	(5)	(7)	(115)	-	(143)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	4	234	21	4	10	-	273
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	197	4	-	201
Mənfəət vergisi xərci	(116)	8	(65)	(88)	43	17	(201)
İl üzrə xalis mənfəət(zərər)	437	210	(237)	403	(1,250)	(1,348)	(1,785)

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş aktiv və öhdəliklər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatların silinməsinə ifadə edir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)****Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	2,818	20	-	2,838
Birgə müəssisələrə investisiyalar	388	2,472	227	44	40	-	3,171
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	13,550	6,849	2,593	13,019	12,826	(14,892)	33,945
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	13,938	9,321	2,820	15,881	12,886	(14,892)	39,954
Hesabat seqmentinə aid olan sair öhdəliklər	(5,892)	(4,404)	(1,815)	(13,270)	(9,507)	9,582	(25,306)
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(5,892)	(4,404)	(1,815)	(13,270)	(9,507)	9,582	(25,306)
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	512	681	60	395	1,543	(3)	3,188
Əlavələr – Töremə müəssisələr	752	407	114	112	223	-	1,608
Cəmi kapital məsrəfləri	1,264	1,088	174	507	1,766	(3)	4,796

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş aktiv və öhdəliklər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqların silinməsinə ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlərdən başqa uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
2014							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	2,085	1,926	564	35,079	20	-	39,674
Seqmentlər arası	2,033	434	690	15,265	329	(18,751)	-
Cəmi gəlirlər	4,118	2,360	1,254	50,344	349	(18,751)	39,674
Sair əməliyyat gəliri	30	8	17	56	301	(44)	368
Maliyyə gəliri	13	18	1	19	1,024	(1,025)	50
Məzənnə fərqi üzrə gəlirlər/zərərlər (xalis)	(6)	(76)	1	(102)	(13)	8	(188)
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(701)	(1,633)	(366)	(49,155)	(75)	17,862	(34,068)
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	(459)	(92)	(65)	(155)	(61)	60	(772)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(175)	(154)	(211)	(290)	(197)	119	(908)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(277)	(10)	(117)	(42)	(8)	204	(250)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(188)	(31)	(92)	(40)	(9)	188	(172)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(293)	-	-	(1)	-	-	(294)
Mədən vergisi	(113)	-	-	-	-	5	(108)
Kommunal xərclər	(12)	(178)	(4)	(26)	(1)	4	(217)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(47)	(9)	(10)	(9)	(11)	2	(84)
Amortizasiya xərci	-	(10)	-	(12)	(6)	2	(26)
Ticarət və sair debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə	(4)	(7)	-	(12)	(6)	-	(29)
Öhdəlik və xərc üçün sair öhdəliklərdə dəyişiklik	-	(6)	(13)	(7)	(13)	-	(39)
Sair	(367)	(148)	(348)	(219)	(329)	300	(1,111)
Əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə gəlir - zərər çıxılmaqla	(88)	(17)	(53)	(28)	173	-	(13)
Maliyyə xərcləri	(41)	(46)	(13)	(57)	(110)	17	(250)
Sosial xərclər	(12)	(16)	(4)	(5)	(116)	-	(153)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	(1)	77	24	2	10	-	112
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	22	-	191	4	-	217
Mənfəət vergisi xərci	(318)	22	(19)	(96)	12	(66)	(465)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	1,059	74	(18)	356	918	(1,115)	1,274

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqların silinməsini ifadə edir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***5 Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)****Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişi (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	1,260	20	-	1,280
Birgə müəssisələrə investisiyalar	355	516	187	39	30	-	1,127
Hesabat səqmentinə aid olan sair aktivlər	9,472	3,788	1,882	9,674	8,952	(12,108)	21,660
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi aktivlər	9,827	4,304	2,069	10,973	9,002	(12,108)	24,067
Hesabat səqmentinə aid olan sair öhdəliklər	(3,342)	(2,134)	(1,291)	(9,434)	(4,288)	7,479	(13,010)
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(3,342)	(2,134)	(1,291)	(9,434)	(4,288)	7,479	(13,010)
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	706	435	118	296	173	(75)	1,653
Əlavələr – Töremə müəssisələr	792	202	102	191	2	-	1,289
Müəssisələrin birləşdirilməsi nəticəsində alışlar	-	-	-	1	-	-	1
Cəmi kapital məsrəfləri	1,498	637	220	488	175	(75)	2,943

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik departamentləri üzrə bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər və sair qrup səviyyəsində idarə edilməyən funksiyalar daxildir.

(**) Səqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatların silinməsinə ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Coğrafi məlumat. Hər bir ayrıca ölkə üzrə əhəmiyyətli olan gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2015	2014
İsveçrə	23,847	31,007
Azərbaycan	4,629	4,681
Türkiyə	2,571	2,196
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	948	691
Gürcüstan	748	680
Sair	360	419
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	33,103	39,674

Təhlil satan şirkətin qeydiyyatı alındığı ölkəyə əsaslanır.

5 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı). Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər və sığorta müqavilələri üzrə hüquqlar istisna olmaqla hər bir ölkə üzrə əhəmiyyətli olan uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2015	2014
Azərbaycan	16,806	12,721
Türkiyə	5,284	2,118
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	1,361	78
İsveçrə	584	331
Gürcüstan	483	280
Sair	258	149
Cəmi	24,776	15,677

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, sair xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, dərəcəsiindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfəət təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində əsasən ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun borc öhdəliklərinin və satışlarının əksər hissəsi, həmçinin xarici müştərilər üzrə debitor borcları ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Yapon yeni, Avro, Türk lirası, Gürcüstan lirası və İsveçrə frankı üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2015	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən sonrakı mənfəətə təsir
ABŞ DOLLARI / AZN	60.00%/-15.00%	(2,300)/575
YAPON YENİ / AZN	47.75%/-7.75%	(61)/10
AVRO/AZN	60.00%/-15.00%	12/(3)
TL/AZN	50.00%/-33.50%	(28)/19
GEL/AZN	45.00%/-4.00%	(75)/7
ABŞ DOLLARI / TL	10.00%/-10.00%	(142)/142
AVRO/TL	10.00%/-10.00%	2/(2)
ABŞ DOLLARI / GEL	15.00%/-11.00%	(23)/17

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

2014	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən sonrakı mənfəətə təsir
ABŞ DOLLARI / AZN	35%/-8.74%	(751)/188
YAPON YENİ / AZN	35%/-0.76%	(23)/1
AVRO/AZN	35%/-10.70%	(18)/6
TL/AZN	26%/-13.90%	1/(1)
GEL/AZN	27.99%/-1.73%	(1)/0
ABŞ DOLLARI / TL	10.00%/-10.00%	(85)/85
AVRO/TL	10.00%/-10.00%	(5)/5
ABŞ DOLLARI / GEL	7.01%/-7.01%	(4)/4

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə məzənnə dəyişikliklərinə məruz qalması riski əhəmiyyətli deyil.

(ii) Malların qiymət riski

Qrup neft bazarındakı qiymət dəyişikliklərinə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azalması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq Qrup qiymətləri fyuçers, satış razılaşmaları, opsiyonlar və kontraktlar vasitəsilə fərqlər üçün hedcləyir.

Aşağıda təqdim edilən həssaslığın təhlili 31 dekabr 2015-ci il tarixinə mövcud olan törəmə qiymət riskinə əsaslanır. Cədvəldə göstəriləni kimi, bütün sair göstəricilər sabit qalmaq şərti ilə neftin gələcək qiymətləri dəyişərsə, hedcinq uçotunun təsirindən sonra vergidən sonra mənfəət və kapital (xalis mənfəətin təsiri istisna olmaqla) aşağıdakı kimi olacaq:

	İlin sonuna qiymətdə fərq	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Kapitala təsir
2015	5%/(5%)	(67)/67	(67)/67
2014	5%/(5%)	(15)/15	(15)/15

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə ödəniləcək və alınacaq faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən sonra mənfəətə təsir
2015	+50/-12	(12.6)/2.8
2014	+2/-2	(0.4)/0.4

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası. Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2015	2014
Kassada pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	4,872	1,489
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	197	107
Depozitlər (Qeyd 8)	143	39
Ticarət və sair debitor borcları	4,622	3,771
Satış üçün mövcud olan investisiyalar (Qeyd 10)	77	-
Sair cari maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	611	261
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	502	78
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 37)	354	191
Cəmi maksimal kredit riski	11,378	5,936
Maliyyə zəmanətləri – sair tərəflərin borcları üçün alınmış zəmanətlər (Qeyd 37)	(628)	(398)
Alınmış zəmanətləri çıxmaqla cəmi kredit riski	10,750	5,538

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri 2,529 AZN (2014-cü il: 568 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Debitor borcları əsasən xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış qalıqlardan ibarətdir. SOCAR, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştərilərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən Azərenerji ASC və AZAL QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbii edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun özəl sektorda fəaliyyət göstərən müştərilər və əlaqəli olmayan sair üçüncü şəxslərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Qrup mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı). 31 dekabr 2015-ci il tarixinə cəmi 538 AZN (1,004 mln TL) (2014-cü il: 364 AZN (1,075 mln TL)) məbləğində zəmanət məktubu və bank zəmanətləri SOCAR Turkey Energy A.S. ("STEASŞ") şirkətinin müəyyən yerli və xarici müştəriləri tərəfindən təqdim edilmişdir.

Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2015-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi dəyərsizləşmiş
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	4,872	-	-	-
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	197	-	-	-
Depozitlər	143	-	-	-
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	3,554	75	992	294
Ticarət debitor borcları	-	77	-	-
Sair cari maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	-	611	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	-	502	-	-
Cəmi	8,766	1,265	992	294

31 dekabr 2014-cü il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi dəyərsizləşmiş
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,489	-	-	-
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	107	-	-	-
Depozitlər	39	-	-	-
Ticarət debitor borcları	2,951	139	681	233
Sair cari maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	-	261	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	-	78	-	-
Cəmi	4,586	478	681	233

Standart kateqoriya adətən müstəqil səviyyəyə bərabər və ya yaxın kredit reytingi olan və ya çox yaxşı girovla təmin edilmiş minimal kredit riski səviyyəsi olan borcalanlardan debitor borclarını təmsil edir. Qeyri-standart kateqoriya yaxşı maliyyə vəziyyəti və vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş yaxşı borc xidməti olan sair borcalanlardan debitor borclarını təmsil edir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-adi şəraitdə, münasib olmayan zərər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-derivativ maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixində qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**

Likvidlik riski (davamı). 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2015-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	5,851	-	-	-	5,851
Təxirə salınmış alış üçün ödəniləcək məbləğ	-	133	-	-	133
Sair cari öhdəliklər	-	174	-	-	174
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,119	1,187	4,919	4,908	13,133
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	482	16	498
Satış opsiyonu öhdəlikləri	-	-	2,492	-	2,492
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	7,970	1,494	7,893	4,924	22,281

31 dekabr 2014-cü il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	3,686	-	-	-	3,686
Təxirə salınmış alış üçün ödəniləcək məbləğ	-	78	-	-	78
Sair cari öhdəliklər	-	163	-	-	163
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	1,054	1,170	2,044	2,102	6,370
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	237	-	237
Satış opsiyonu öhdəlikləri	-	-	216	-	216
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,740	1,411	2,497	2,102	10,750

Kapitalın idarə edilməsi. Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorum və kreditörün işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2015	2014
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	10,911	5,797
Qrupun səhmdarlarına aid olan cəmi kapital	13,575	10,532
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(4,881)	(1,492)
Cəmi idarə edilən kapital	19,605	14,837

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir.. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı). Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2015-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	4,881	4,881
Depozitlər (Qeyd 8)	143	143
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	197	197
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 11)	4,622	4,622
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	77	77
Sair cari maliyyə aktivləri	611	611
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	502	502
Cəmi maliyyə aktivləri	11,033	11,033

Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 19)	(5,851)	(5,851)
Sair cari öhdəliklər	(174)	(174)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(3,085)	(3,085)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(7,826)	(7,494)
Təxirə salınmış alış üçün ödəniləcək məbləğ	(133)	(133)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(498)	(498)
Satış opsiyonu öhdəlikləri	(2,492)	(2,492)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(20,059)	(19,727)

	31 dekabr 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	1,492	1,492
Depozitlər (Qeyd 8)	39	39
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	107	107
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 11)	3,771	3,771
Sair cari maliyyə aktivləri	261	261
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri (Qeyd 14)	78	78
Cəmi maliyyə aktivləri	5,748	5,748

Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 19)	(3,686)	(3,686)
Sair cari öhdəliklər	(163)	(163)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(2,212)	(2,212)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(3,585)	(3,565)
Təxirə salınmış alış üçün ödəniləcək məbləğ	(76)	(76)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(237)	(237)
Satış opsiyonu öhdəlikləri	(216)	(216)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(10,175)	(10,155)

6 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı). Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

31 dekabr 2015-ci ildə Qrup ədalətli dəyərle ölçülmüş aşağıdakı maliyyə alətləri siniflərini saxlayırdı:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş maliyyə aktivlərinə daxil olan törəmə alətlər	239	229	10	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş sair maliyyə aktivləri	41	-	41	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş maliyyə öhdəliklərinə daxil olan törəmə alətlər	348	219	129	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş sair maliyyə öhdəlikləri	44	-	44	-

31 dekabr 2014-cü ildə Qrup ədalətli dəyərle ölçülmüş aşağıdakı maliyyə alətləri siniflərini saxlayırdı:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş maliyyə aktivlərinə daxil olan törəmə alətlər	124	112	12	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş sair maliyyə aktivləri	39	-	39	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş maliyyə öhdəliklərinə daxil olan törəmə alətlər	114	76	38	-
Ədalətli dəyərle ölçülmüş sair maliyyə öhdəlikləri	33	-	33	-

2015-ci və 2014-cü illər ərzində 1-ci Səviyyəli və 2-ci Səviyyəli ədalətli dəyər ölçülmələri arasında köçürmələr və 3-cü Səviyyəli ədalətli dəyər ölçülmələrinə/ölçülmələrindən köçürmələr olmamışdır.

7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər. Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR Prezidenti və on Vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar şurasının üzvləri olduqlarına görə ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2015-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 0.535 AZN (2014-cü il: 0.418 AZN) təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı). Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Debitor borclarının ümumi məbləği		559	64
Ticarət və sair debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatlar		(72)	-
Sair debitor borcları		-	103
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		2,531	-
Depozit		4	-
ƏDV və sair vergilər üzrə debitor borcları		606	-
Mənfəət vergisi üzrə avans ödənişləri		4	-
Səhmlərin satışı üzrə alınmış avanslar	34	-	(2,097)
ABB qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 3.5 faizədək sabit faiz dərəcələri və LIBOR üstəgəl 2 faizdən LIBOR üstəgəl 3.5 faizədək dəyişkən faiz dərəcələri ilə)		(1,095)	-
Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinə (AİŞ) ödəniləcək istiqraz		(135)	-
Ticarət və sair kreditor borcları		(110)	(685)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		-	(70)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	21	(234)	-
ARDNF-yə ödəniləcək istiqraz		(859)	-
ARDNF-yə ödəniləcək sair kreditor borcları		(820)	-
Vergilər üzrə kreditor borcları		(118)	-

31 dekabr 2015-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı		364	148
Neft məhsullarının satışı		371	10
Göstərilmiş xidmətlər		11	369
Əlaqəli tərəflərə ödəniləcək kreditlər üzrə faizlər		(35)	-
Mənfəət vergisi		(221)	-
Aksiz vergisi	28	(429)	-
Qiymət marjası üzrə vergi		(115)	-
Mədən vergisi	29	(110)	-
Sair vergilər		(179)	-
Kommunal xərclər		(49)	(5)
Sair əməliyyat xərcləri		(24)	(13)
Sosial sığorta ayırmaları		(121)	-
Sosial xərclər		(50)	-
Nəqliyyat xərcləri		(78)	(57)
Ekologiya xidməti və ekoloji təhlükəsizlik		-	(1)
Təhlükəsizlik xərcləri		(10)	-
Əsas vəsaitlərin və mal-material ehtiyatlarının alınması		(7,022)	(388)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	17	-	13
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	18	-	649

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***7 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı). 31 dekabr 2014-ci il tarixində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Debitor borclarının ümumi məbləği		728	36
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar		(72)	-
Sair debitor borcları		-	67
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		573	-
Depozit		5	-
ƏDV və sair vergilər üzrə debitor borcları		499	-
Mənfəət vergisi üzrə avans ödənişləri		3	-
Səhmlərin satışı üçün alınmış avanslar	34	-	(625)
Birgə müəssisələr üzrə debitor borcu		-	1
ABB qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 3.5 faizədək sabit faiz dərəcələri və LIBOR üstəgəl 2 faizdən LIBOR üstəgəl 3.5 faizədək dəyişkən faiz dərəcələri ilə)		(570)	-
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəlikləri		(133)	-
AİŞ-ə ödəniləcək istiqraz		(65)	-
Ticarət və sair kreditor borcları		(103)	(338)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		-	(298)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	21	(123)	-
ARDNF-yə ödəniləcək istiqraz		(512)	-
ARDNF-yə ödəniləcək sair kreditor borcları		(836)	-
Vergilər üzrə kreditor borcları		(134)	-

31 dekabr 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı		400	168
Neft məhsullarının satışı		325	8
Göstərilmiş xidmətlər		210	201
Əlaqəli tərəflərə ödəniləcək kreditlər üzrə faizlər		(28)	(1)
Mənfəət vergisi		(305)	-
Aksiz vergisi	28	(458)	-
Qiymət marjası üzrə vergi		(211)	-
Mədən vergisi	29	(108)	-
Sair vergilər		(92)	-
Kommunal xərclər		(48)	(2)
Sair əməliyyat xərcləri		(31)	(14)
Sosial sığorta ayırmaları		(121)	-
Sosial xərclər		(53)	-
Nəqliyyat xərcləri		(77)	(41)
Ekologiya xidməti və ekoloji təhlükəsizlik		-	(1)
Əsas vəsaitlərin və mal-material ehtiyatlarının alınması		(7,547)	(247)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	17	-	22
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	18	-	136

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri. Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan təşkilatlara satışlar və onlardan satınalmalar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən bazar qiymətləri ilə həyata keçirilir. İlin sonuna olan qalıqlar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Əlaqəli tərəflərin debitor və ya kreditor borcları üzrə heç bir zəmanət təmin olunmamışdır.

8 Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və depozitlər

	2015	2014
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	3,505	1,069
AZN ilə bank qalıqları	917	259
AVRO ilə bank qalıqları	165	54
TL ilə bank qalıqları	126	44
CHF ilə bank qalıqları	103	48
Sair valyuta ilə bank qalıqları	56	15
Kassada olan pul vəsaitləri	9	3
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	4,881	1,492

31 dekabr 2015-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş bank qalıqlarına Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB"), Xalq Bankda və Paşa Bankda yerləşdirilmiş, müvafiq olaraq, 461 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 152 AZN) və 32 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 31 AZN) və 50 AZN (31 dekabr 2014-cü il: sıfır) məbləğlərində tələb edilənədək üç depozit daxildir. 31 dekabr 2015-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə bu depozitlər üzrə faiz dərəcələri, müvafiq olaraq, Reuters tərəfindən dərc edilmiş ABŞ dolları ilə gündəlik LIBOR dərəcəsinin 70 faizi, müvafiq olaraq, 3 faizi və 6 faizinə bərabərdir. Tələb edilənədək depozitin ilkin müddəti üç aydan azdır.

Depozitlər. 31 dekabr 2015-ci il tarixində müddətli depozitlərə əsasən 139 AZN məbləğində müddəti üç aydan altı ayadək dəyişən, müqavilə ilə təsbit olunmuş faiz dərəcəsi illik 1.72 faizdən 2.85 faizədək olan əmanətlər daxil idi.

143 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 39 AZN) məbləğində bütün bank qalıqlarının və depozitlərin vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmişdir.

9 Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri

31 dekabr 2015-ci il tarixinə məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri əsas etibarını ilə xarici banklarda üç girov hesabları ilə təmsil olunurdu. Qrupun Natixis-də 70 AZN (40 milyon Avro) məbləğində məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri hesabı vardır. Həmin hesab Desfa qaz paylama şirkətinin alınması haqqında razılaşmanın şərtlərinə uyğun olaraq Hellenic Republic Assets Development Fund S.A.-nın xeyrinə tələb əsasında icra zəmanəti kimi açılmışdır (2014-cü il: 38 AZN). Bundan əlavə, Qrupun 40 AZN (26 milyon ABŞ dolları) məbləğində Qrupun törəmə müəssisəsi Petlim Limancılık Ticaret A.Ş.-nin kapitalında 30 faiz payın satışı haqqında alqı-satqı razılaşmasına uyğun olaraq "Goldman Sachs International"-ın (GSI) xeyrinə girov kimi qoyulmuş hesabı vardır (2014-cü il: 39 AZN).

2015-ci il ərzində Qrup 58 AZN (37 milyon ABŞ dolları) məbləğində məhdudiyət qoyulmuş vəsaiti Deutsche Bank-da (2014-cü il: sıfır AZN) STEAS-ın 13 faiz səhmləri ilə əlaqədar Satış Opsionu Razılaşmasına uyğun olaraq GSI-yə ödəniləcək minimal ödəniş üçün zəmanət olaraq yerləşdirmişdir.

10 Satış üçün mövcud olan investisiyalar

31 dekabr 2015-ci il tarixində satış üçün mövcud olan investisiyalar 77 AZN (49 milyon ABŞ dolları) məbləğində kvotasiya edilmiş kapital alətləri ilə təmsil olunmuşdur (2014-cü il: sıfır).

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***11 Ticarət və sair debitor borcları**

	2015	2014
Debitor borcları	4,837	3,815
Dəyersizləşmə zərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(291)	(183)
Cəmi ticarət debitor borcları	4,546	3,632
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	657	483
Vergilər üzrə sair debitor borcları	80	126
Avans ödənişləri	529	282
Neftin andərlifti üzrə debitor borcları	48	18
Sair debitor borcları	289	248
Dəyersizləşmə zərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla (sair debitor borcları)	(3)	(50)
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	6,146	4,739

Ticarət debitor borcları əsasən Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq məbləğləri əks etdirir. Qrup hazırkı qeyddə göstərilənlər istisna olmaqla təminat şəklində girov saxlamır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 3,611 AZN (2014-cü il: 3,002 AZN) məbləğində debitor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışırlar üzrə əvəzləndirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışırlar üçün ödəniş aparıldıqda satışırlar üzrə ƏDV ilə əvəzləndirilə bilər.

Ticarət və sair debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıda göstərilir:

	2015	2014
1 yanvar tarixinə	233	214
Ehtiyatda mənfəət və zərəre aid edilən xalis dəyişiklik	33	15
Hesabat valyutasına çevirmə	28	4
31 dekabr tarixinə	294	233

Dəyersizləşmiş debitor borclarına əsasən dövlət müəssisələrinə təchiz edilmiş neft, təbii qaz və neft məhsulları üçün vaxtı keçmiş (360 gündən çox) borclar aiddir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş maliyyə aktivlərinin müddət üzrə təhlili:

	2015	2014
1-30 gün vaxtı keçmiş	303	181
1-3 ay vaxtı keçmiş	151	93
3 aydan çox vaxtı keçmiş	538	407
Cəmi vaxtı keçmiş debitor borcları	992	681

31 dekabr 2015-ci il tarixində 992 AZN (2014-cü il: 681 AZN) məbləğində ticarət debitor borclarının vaxtı keçmişdir. Həmin məbləğin 312 AZN-i (2014-cü il: 407 AZN) "Azərenerji" ASC-dən alınacaq vaxtı keçmiş debitor borcuna aiddir. Qrup "Azərenerji" ASC-yə təbii qaz və neft qalıqlarının satışı həyata keçirir. "Azərenerji" ASC Azərbaycan Respublikasının ən iri enerji istehsalçısıdır və 100 faiz Dövlətə məxsusdur. Rəhbərlik hesab edir ki, debitor borclarının məbləği dəyersizləşməyib və müvafiq zamanda toplanacaq (Qeyd 40). Qrup cəmi 4 AZN (2014-cü il: 2 AZN) məbləğində zəmanət məktubları və akkreditivlər saxlayır.

12 Mal-material ehtiyatları

	2015	2014
Xam neft	654	245
Yolda olan mallar	447	258
Hazır məhsul	372	271
Xammal və ehtiyat hissələri	343	280
Başa çatdırılmamış işlər	66	87
Sair	21	14
Cəmi mal-material ehtiyatları	1,903	1,155

13 Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2015-ci il tarixinə sair uzunmüddətli aktivlər əsasən 318 AZN (2014-cü il: 394 AZN) məbləğində əsas vəsaitlərin alınması, 85 AZN məbləğində (2014-cü il: 47 AZN) gəmilərin icarəsi üçün uzunmüddətli avans ödənişləri, 39 AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində uzunmüddətli əvvəlcədən ödənilmiş xərcləri və 53 AZN (2014-cü il: 30 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borclarını, 14 AZN (2014-cü il: 6 AZN) məbləğində satılmış neft üçün uzunmüddətli debitor borclarını və sair uzunmüddətli aktivləri əks etdirir.

14 Sair maliyyə aktivləri

Cari. 31 dekabr 2015-ci ildə sair cari maliyyə aktivləri əsas etibarilə üçüncü tərəflərdən 89 AZN (2014-cü ildə: 34 AZN) məbləğində alınacaq qısamüddətli kreditlərdən və 507 AZN məbləğində (2014-cü il: 180 AZN) məbləğində marja depozitləri və qiymətli kağızların ticarəti üzrə qalıqlardan ibarət idi.

31 dekabr 2014-cü il tarixində Qrupun 36 AZN məbləğində asılı müəssisə olan BTC Co-dan dividend üzrə qısa-müddətli debitor borcları olmuşdur.

Uzunmüddətli. 31 dekabr 2015 və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri Palmali şirkətindən geri alınacaq kreditlərdən və SOCAR Aurora Terminals S.A. şirkətindən alınacaq uzunmüddətli depozit və törəmə alətlərdən təşkil olunmuşdur.

5 oktyabr 2009-cu il, 30 mart 2010-cu il və 19 dekabr 2014-cü il tarixlərində düzəlişlər edilmiş 5 oktyabr 2009-cu il tarixində imzalanmış kredit müqaviləsinə uyğun olaraq, Qrup Palmali International Holding Co Ltd-yə (Palmali) 31 dekabr 2021-ci il tarixində müddəti başa çatan illik LIBOR üstəgəl 4.5 faiz dərəcəsi ilə 120 milyon ABŞ dolları məbləğində kredit ayırmışdır. Əsas və faiz məbləği hər rüb ödənilməlidir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Palmali-yə verilmiş kredit üzrə alınacaq məbləğin balans dəyəri 122 AZN (2014-cü il: 66 AZN) olmuşdur.

Qrup və Palmalinin səhmdarları arasında 7 oktyabr 2009-cu il tarixində imzalanmış Səhmlərin Girovu haqqında Sazişə və Korporativ Zəmanətə uyğun olaraq qarşı tərəf 514 ümumi təsdiqlənmiş və buraxılmış səhmdən 340 səhmi və Palmalidəki müvafiq iştirak payını yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsinin yerinə yetirilməsinin təminatı kimi girov qoymuşdur. Bundan əlavə, xam neft və neft məhsullarının nəqli ilə bağlı 20 mart 2008-ci il tarixində Qrupun törəmə müəssisələrindən biri ilə imzalanmış nəqliyyat xidmətləri üzrə müqaviləyə uyğun olaraq, Palmali əldə etdiyi və ya əldə edəcəyi ümumi gəlirlər və vəsaitlərdəki bütün hüquq və paylarını Qrupun xeyrinə girov qoymuşdur. Yuxarıda qeyd olunan girov müqavilələri Palmalinin Qrup qarşısında öhdəliklərini tam yerinə yetirənədək qüvvədə qalacaqdır.

14 Sair maliyyə aktivləri (davamı)

Uzunmüddətli (davamı). 2015-ci il ərzində Qrup asılı müəssisəsi SOCAR Aurora Terminals S.A.-ya 47 AZN (30 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit vermişdir. Kredit təminatlıdır, faiz hesablanmır və dəqiq ödəmə şərtləri müəyyən edilməmişdir. Qrup debitor borcunu həmin borc əldə edildiyi tarixdə ədalətli dəyərle tanımışdır. Debitor borcunun ədalətli dəyəri ildə 4.785 faiz bazar faiz dərəcəsindən istifadə etməklə bütün gələcək pul vəsaitləri gəlirlərinin cari dəyəri əsasında müəyyən edilir və ehtimal edilən ödəmə müddəti 8.75 ildir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə SOCAR Aurora Terminal S.A. üzrə debitor borcunun balans dəyəri 35 AZN (23 milyon ABŞ dolları) olmuşdur.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun həm də Bank Respublikada 31 AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində uzunmüddətli depozit hesabı olmuşdur.

Riskləri hedcinq etmək məqsədilə Qrup bir sıra əmtəə svopları, əmtəə fyuçersləri və valyuta fyuçersləri əməliyyatlarına daxil olmuşdur. 31 dekabr 2015-ci il tarixində Qrup 287 AZN (2014-cü il sıfır) məbləğində fiziki mövqeli (physical position) qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş ədalətli dəyər gəlirlərini tanımış, bu da "Liquefied Natural Gas Malta" layihəsi üçün hedc uqotundan istifadə edilməklə tanınan aktivlərin ədalətli dəyəridir. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki təsbit dəyərlər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

15 Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlərin balans dəyərini hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft və qaz əmlakı və avadanlıqı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqı	Sair	Keşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri	Tamamlan- mamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2014-cü il	1,526	9,408	2,592	14	1,219	289	2,307	17,355
Əlavələr	62	751	185	-	81	283	635	1,997
Silinmələr	(57)	(34)	(68)	-	(18)	-	(126)	(303)
Köçürmələr	325	422	97	55	65	-	(964)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(56)	(16)	(70)	-	(45)	-	(22)	(209)
31 dekabr 2014-cü il	1,800	10,531	2,736	69	1,302	572	1,830	18,840
Əlavələr	66	653	142	5	31	468	995	2,360
Silinmələr	(5)	(22)	(18)	(3)	(28)	-	(50)	(126)
Köçürmələr	26	580	14	1	(132)	-	(489)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	528	3,329	585	3	460	797	310	6,012
31 dekabr 2015-ci il	2,415	15,071	3,459	75	1,633	1,837	2,596	27,086
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə								
1 yanvar 2014-cü il	(446)	(3,731)	(954)	(5)	(353)	-	(201)	(5,690)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(73)	(472)	(223)	(1)	(81)	-	-	(850)
Silinmələr	23	21	39	-	8	-	5	96
Dəyərsizləşmə	(5)	(214)	(8)	-	-	-	(67)	(294)
Köçürmələr	2	3	12	-	(17)	-	-	-
Hesabat valyutasına çevirmə	3	3	22	-	4	-	-	32
31 dekabr 2014-cü il	(496)	(4,390)	(1,112)	(6)	(439)	-	(263)	(6,706)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(85)	(691)	(231)	(2)	(81)	-	-	(1,090)
Silinmələr	2	28	13	1	11	-	7	62
Dəyərsizləşmə	(2)	(218)	-	-	-	-	(34)	(254)
Köçürmələr	-	(1)	(1)	-	2	-	-	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(198)	(1,334)	(204)	-	(126)	-	-	(1,862)
31 dekabr 2015-ci il	(779)	(6,606)	(1,535)	(7)	(633)	-	(290)	(9,850)
Xalis qalıq dəyəri								
1 yanvar 2014-cü il	1,080	5,677	1,638	9	866	289	2,106	11,665
31 dekabr 2014-cü il	1,304	6,141	1,624	63	863	572	1,567	12,134
31 dekabr 2015-ci il	1,636	8,465	1,924	68	1,000	1,837	2,306	17,236

15 Əsas vəsaitlər (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində silinmiş əsas vəsaitlərə Dövlət tərəfindən təsdiqlənmiş sosial proqram çərçivəsində dövlət müəssisələrinin balansına köçürülmüş xalis balans dəyəri 13 AZN olan (2014-cü il: 28 AZN) aktivlər daxildir. Bu məbləğ dövlətə ödənişlər kimi uçota alınmışdır (Qeyd 27). Aktivlərin eyni il ərzində tikilməsinə/əldə edilməsinə və dövlət müəssisələrinin balansına köçürülməsinə görə rəhbərlik hesab edir ki, həmin aktivlərin dövlət müəssisələrinin balansına keçirilmə tarixində ədalətli dəyəri təxminən tikinti/alışın dəyərində bərabərdir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə 56 AZN və 198 AZN məbləğlərində dəyərsizləşmə əsasən Qrupun, müvafiq olaraq, qurudakı HPBS-lərə və "Azneft" İstehsalat Birliyinin əvəzi ödənilməyən yataqlarına investisiyaları ilə əlaqəlidir və yüksək əməliyyat və kapital məsrəfləri və xam neftin qiymətlərindəki azalmanın nəticəsidir (2014-cü il: müvafiq olaraq, sıfır və 294 AZN).

16 Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti və müvafiq yığılmış amortizasiya aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasibətlər	Sair qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2014-cü il	161	139	27	191	110	628
Əlavələr	9	-	-	-	31	40
Silinmələr	-	-	-	-	(4)	(4)
Törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi	(27)	-	-	-	-	(27)
Hesabat valyutasına çevirmə	(23)	(10)	(2)	(17)	(3)	(55)
31 dekabr 2014-cü il	120	129	25	174	134	582
Əlavələr	5	-	-	3	14	22
Silinmələr	(1)	-	-	-	(15)	(16)
Hesabat valyutasına çevirmə	67	75	14	147	25	328
31 dekabr 2015-ci il	191	204	39	324	158	916
Amortizasiya və dəyərsizləşmə						
1 yanvar 2014-cü il	(18)	(17)	-	(25)	(35)	(95)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4)	(3)	-	(9)	(10)	(26)
Hesabat valyutasına çevirmə	2	1	-	3	1	7
31 dekabr 2014-cü il	(20)	(19)	-	(31)	(44)	(114)
İl üzrə amortizasiya xərci	(3)	(3)	-	(10)	(14)	(30)
Silinmələr üzrə amortizasiya	-	-	-	-	8	8
Hesabat valyutasına çevirmə	(12)	(12)	-	(28)	(12)	(64)
31 dekabr 2015-ci il	(35)	(34)	-	(69)	(62)	(200)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2014-cü il	143	122	27	166	75	533
31 dekabr 2014-ci il	100	110	25	143	90	468
31 dekabr 2015-ci il	156	170	39	255	96	716

31 dekabr 2015-ci il tarixində qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 2008-ci ilin may ayında müəssisələrin birləşməsi nəticəsində alınmış 39 AZN (2014-cü il: 25 AZN) məbləğində Petkim ticarət nişanı daxildir.

16 Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Petkim ticarət nişanının balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilərək, dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa dəyəri royalti yanaşmasından kənarlaşma tətbiq etməməklə müəyyən edilmişdir. Bu metodologiyani tətbiq etmək üçün Qrup ticarət nişanının dəyərini onun Petkim şirkətinə aid olmasına görə qənaət edilmiş royaltilərin kapitallaşdırılması yolu ilə hesablamışdır. Qiymətləndirmə royalti dərəcəsində və KOÇD-da dəyişikliyə həssasdır – bunlar proqnoz müddətində Qrup tərəfindən, müvafiq olaraq, 0.2 faiz və 9.7 faiz kimi nəzərə alınmışdır. Aparılmış yoxlamanın nəticəsində Petkim ticarət nişanı üzrə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

2015-ci il ərzində uçota alınmış 31 AZN (2014-cü il: 26 AZN) məbləğində cəmi amortizasiya xərcləri 26 AZN (2014-cü il: 22 AZN) məbləğində satışların maya dəyərində, 4 AZN (2014-cü il: 3 AZN) məbləğində marketing, satış və paylaşdırma xərclərinə və 1 AZN (2014-cü il: 1 AZN) məbləğində ümumi və inzibati, araşdırma və inkişaf xərclərə bölüşdürülmüşdür.

17 Birgə müəssisələrə investisiyalar

Qrupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərini hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2015	2014
1 yanvarda balans dəyəri		1,127	546
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr		713	246
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		273	112
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(13)	(22)
Asılı müəssisənin birgə müəssisəyə keçirilməsi		-	285
Sair		(10)	(3)
Məzənnə fərqləri		1,081	(37)
31 dekabrda balans dəyəri		3,171	1,127

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17 Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların BMHS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR Ümid	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	Socar Aurora Terminal	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Panama	Türkiyə
Cari aktivlər	40	258	69	175	335	170	15	173
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	6	24	5	7	5	94	-	18
Uzunmüddətli aktivlər	58	43	6	314	24	536	158	4,629
Cari öhdəliklər	(39)	(196)	(32)	(40)	(153)	(4)	(28)	(426)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	-	-	-	-	-	(10)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	-	(3)	(33)	-	(54)	(371)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	-	-	-	-	-	(364)
Xalis aktivlər	59	105	43	446	173	702	91	4,005
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	80%	51%	10%	50%	60%
Xalis aktivlərdə pay	24	63	22	357	88	70	46	2,403
Düzəlişlər*	-	-	-	8	-	(1)	(7)	69*
Balans dəyəri	24	63	22	365	88	69	39	2,472

* 31 dekabr 2015-ci il tarixinə düzəliş SOCAR TURKEY YATIRIM A.Ş.-nin ("STYAS") sair səhmdarı tərəfindən 31 AZN müvəqqəti olaraq az ödənilən məbləği əks etdirir. Bundan əlavə, Qrup STYAS-a əlavə investisiya kimi akkreditiv razılaşmaları əsasında cəmi 38 AZN məbləğində xərclər tanıdığıdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17 Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR Ümid	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	Socar Aurora Terminal	STYAS
Gəlirlər	32	565	155	-	76	-	19	-
Satışların maya dəyəri	(27)	(498)	(122)	-	(102)	-	(13)	-
<i>O cümlədən</i> <i>köhnəlmə</i>	-	-	(1)	-	(1)	-	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	-	(3)	(2)	(2)	(5)	-	-	(18)
Sair gəlir	-	-	-	-	-	-	-	9
Sair xərclər	-	-	-	-	(7)	-	-	-
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər)	-	-	(3)	-	(24)	16	-	-
Maliyyə gəliri	-	-	-	-	-	-	-	3
Maliyyə xərcləri	-	-	-	-	-	-	-	(16)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	5	64	28	(2)	(62)	16	6	(22)
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	-	(15)	(6)	-	13	(3)	-	412
İl üzrə mənfəət/ (zərər)	5	49	22	(2)	(49)	13	6	390
İl üzrə mənfəətdə/ (zərərdə) Qrupun payı	2	29	11	(2)	(25)	1	3	234
Düzəliş	-	-	(5)	4	11*	-	1	-
İl üzrə mənfəətdə/ (zərər) Qrupun payı	2	29	6	2	(14)	1	4	234

* Məbləğ Azneft İB-yə satış nəticəsində yaranmış realizasiya olunmamış gəlirin eliminasiyasını əks etdirir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas Proservice	19	-	(7)	(2)	3	1	30%	Azərbaycan
Caspian Shipyard Company	89	8	(56)	-	142	24	20%	Azərbaycan
SOCAR KPS	28	1	(29)	-	3	-	50%	Azərbaycan
SOCAR-Construction	4	8	(1)	-	-	(1)	97%	Azərbaycan
Sarmatia	2	-	(1)	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Baglan LLC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR CAPE	14	16	(16)	(11)	97	11	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Engineering	3	-	(2)	-	6	1	65%	Azərbaycan
SOCAR CNG	1	10	(22)	-	-	(10)	51%	Azərbaycan
SOCAR KBR	1	-	(1)	-	-	(1)	51%	Azərbaycan
AAS – Ekol	3	1	(1)	-	9	3	50%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	13	3	(14)	-	14	1	51%	Azərbaycan
Cəmi	178	61	(163)	(19)	274	29		

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17 Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların BMHS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR Ümid	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	Socar Aurora Terminal	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Panama	Türkiyə
Cari aktivlər	37	136	51	138	354	47	5	99
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	5	30	4	4	-	13	-	-
Uzunmüddətli aktivlər	54	24	6	298	3	306	81	1,299
Cari öhdəliklər	(34)	(90)	(36)	(20)	(86)	-	(11)	(89)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	(1)	-	-	(49)	-	(34)	(60)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Xalis aktivlər	57	69	21	416	222	353	41	1,249
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	80%	51%	10%	50%	60%
Xalis aktivlərdə pay	23	41	11	333	113	35	21	749
Düzəlişlər*	-	-	-	-	-	(3)	13	(233)*
Balans dəyəri	23	41	11	333	113	32	34	516

* 31 dekabr 2014-cü il tarixinə STYAŞ-ın sair səhmdarı investisiyadakı payından çox olan məbləği ödəmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)
(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17 Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR Ümid	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	Socar Aurora Terminal	STYAS
Gəlirlər	39	270	148	-	99	-	15	-
Satışların maya dəyəri	(32)	(222)	(127)	-	(78)	-	(11)	-
O cümlədən köhnəlmə	-	(6)	(1)	-	-	-	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	-	(3)	(1)	(5)	(5)	-	-	(9)
Sair xərclər	-	-	-	-	(4)	-	-	-
Maliyyə gəliri	-	-	-	-	-	-	-	12
Maliyyə xərcləri	-	-	-	-	-	-	-	(10)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	7	45	20	(5)	12	-	4	(7)
Mənfəət vergisi (xərçi)/faydası	-	(9)	(4)	-	(2)	-	-	136
İl üzrə mənfəət/ (zərər)	7	36	16	(5)	10	-	4	129
İl üzrə mənfəətdə/ (zərər) Qrupun payı	3	22	8	(4)	5	-	2	77
Düzəlişlər	-	-	3	-	(5)*	-	-	-
İl üzrə mənfəətdə/ (zərər) Qrupun payı	3	22	11	(4)	-	-	2	77

* Məbləğ Azneft İB-yə satış nəticəsində yaranmış realizasiya olunmamış gəlirin eliminasiyasını əks etdirir.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiği ölkə
Oil and Gas Proservice	19	-	(8)	(2)	6	-	30%	Azərbaycan
Ekol Engineering Services	7	9	(1)	-	12	(1)	51%	Azərbaycan
Caspian Shipyard Company	36	2	(18)	-	85	14	20%	Azərbaycan
SOCAR KPS	15	1	(16)	-	5	-	50%	Azərbaycan
SOCAR-Construction	5	8	(1)	-	1	-	97%	Azərbaycan
SOCAR Baglan LLC	1	14	(13)	(6)	1	-	51%	Azərbaycan
SOCAR CAPE	20	6	(32)	-	57	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Engineering	1	-	(1)	-	11	-	65%	Azərbaycan
Socar CNG	1	1	(2)	-	-	-	51%	Azərbaycan
Socar Fugro	1	-	(1)	-	1	-	51%	Azərbaycan
Cəmi	106	41	(93)	(8)	179	13		

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***17 Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)**

Qrupun və sair sahibkarlar tərəfindən birgə nəzarət altında olan investisiyalar birgə müəssisələrə investisiyalar kimi tanınır.

2015-ci il ərzində Qrup SOCAR Ümid MMC, Azərbaycan Rigs MMC və STYAS birgə müəssisələrin nizamnamə kapitalına, müvafiq olaraq, 30 AZN (2014-cü il: 40 AZN), 36 AZN (2014-cü il: 14 AZN) və 607 AZN (2014-cü il: 192 AZN) məbləğində əlavə vəsaitlər, eləcə də digər birgə müəssisələrə 2 AZN məbləğində vəsaitlər yatırmışdır.

2015-ci ildə Qrup Star emal zavodunun (STYAS-ın törəmə müəssisəsi) tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmalarını imzalamışdır. Qrupun cəmi 38 AZN məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAS-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır.

18 Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeydlər	2015	2014
1 yanvarda balans dəyəri		1,280	1,328
Asılı müəssisələrə investisiyalara əlavələr		775	178
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		201	217
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(649)	(136)
Asılı müəssisənin birgə müəssisəyə keçirilməsi		-	(285)
Asılı müəssisələrin uçotdan silinməsi		-	(43)
Sair		(1)	14
Məzənnə fərqləri		1,232	7
31 dekabrda balans dəyəri		2,838	1,280

31 dekabr 2015-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri üzrə BMHS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumat və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2015	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri	BTC Co	Cənub Qaz Dəhlizi
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	334	240	505
Uzunmüddətli aktivlər	5,191	7,972	7,628
Cari öhdəliklər	(475)	(1,087)	(806)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(277)	(2,206)	(4,601)
Qrupa aid xalis aktivlər	4,773	4,919	2,195
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər			531
Qrupun mülkiyyətinin payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	477	1,230	1,076
Düzəlişlər	-	(4)	16*
Balans dəyəri	477	1,226	1,092

* Məbləğ Qrupun Şah Dəniz HPBS-də əlavə paylarının Cənub Qaz Dəhlizinə (CQD) satışı üzrə zərərdəki payını təsvir edir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***18 Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)**

2015	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri	BTC Co	Cənub Qaz Dəhlizi
Gəlirlər	330	1,286	156
Satışların maya dəyəri	(114)	(487)	(72)
Ümumi və inzibati xərclər	(1)	-	(13)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(5)
Sair xərclər	-	-	-
Sair gəlir	-	-	17
Maliyyə gəliri	-	-	5
Maliyyə xərcləri	-	(15)	(58)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	(6)
Vergidən əvvəl mənfəət	215	784	24
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(63)	-	(4)
İl üzrə mənfəət	152	784	20
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	15	196	10
Düzəlişlər	-	(5)	(18)*
Cəmi	15	191	(8)

* Bu düzəliş CQD-nin kapitalının tərkibində tanınmış TANAP-ın 42 faiz səhmlərinin satışındakı zərərdə Qrupun payının tanınmasını göstərir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Atəşgah Sığorta Şirkəti	33	(26)	44	-	10%	Azərbaycan
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	578	(578)	2,154	-	28%	Kayman adaları
AzLab	5	(4)	2	-	50%	Azərbaycan
Caspian Geophysical	49	(40)	26	6	45%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings LLC	23	(8)	65	8	50%	Azərbaycan
Cross Caspian Oil and Gas Logistics	3	(3)	33	-	34%	Azərbaycan
Cənubi Qafqaz boru kəməri Hold Co ("SCPC Hold Co.")	87	(1)	-	-	10%	Kayman adaları
Interfax Azərbaycan	4	-	-	-	49%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG (TAMAG)	12	(3)	3	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG (TLT)	2	-	1	-	21%	İsveçrə
SOGEF AG	2	(2)	4	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	32	(28)	15	1	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	5	(2)	11	-	13%	İsveçrə
SARACO SA	17	(15)	14	1	20%	İsveçrə
Electrogas Malta	293	(293)	-	-	33%	İsveçrə
Cəmi	1,145	(1,003)	2,372	16		

18 Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2015-ci il ərzində Qrup SCPC və Cənub Qaz Dəhlizi asılı müəssisələrinin səhm kapitalına, müvafiq olaraq, 107 AZN (2014-cü il: 55 AZN) və 665 AZN (2014-cü il: 38 AZN) məbləğində əlavə vəsaitlər, eləcə də digər asılı müəssisələrə 3 AZN məbləğində vəsaitlər yatırmışdır.

2015-ci ilin aprel ayında CQD TANAP-da 30 faiz səhmlərini 207 AZN məbləğinə BOTAS-a və 12 faiz səhmlərini 102 AZN məbləğinə BP-ə satmışdır. Qrup bu satışdan yaranan zərərdə payını CQD-nin mənfəət və ya zərərində, payının tərkibində tanımışdır.

2014	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri	BTC Co	Cənub Qaz Dəhlizi
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	123	403	270
Uzunmüddətli aktivlər	1,798	4,533	1,996
Cari öhdəliklər	(308)	(652)	(146)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(123)	(113)	(2,043)
Xalis aktivlər	1,490	4,171	77
Qrupun mülkiyyətinin payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	149	1043	38
Düzəlişlər	-	-	16*
Balans dəyəri	149	1,043	54

* Məbləğ Qrupun Şah Dəniz HPBS-də əlavə paylarının Cənub Qaz Dəhlizinə (CQD) satışı üzrə zərərdəki payını təsvir edir.

2014	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri	BTC Co	SOCAR TURKEY YATIRIM A.Ş.	Cənub Qaz Dəhlizi
Gəlirlər	240	1,060	-	60
Satışların maya dəyəri	(90)	(308)	-	(29)
Ümumi və inzibati xərclər	(1)	-	-	(4)
Maliyyə gəliri	-	-	-	3
Maliyyə xərcləri	-	(21)	-	(29)
Vergidən əvvəl mənfəət	149	731	-	1
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(38)	-	52	(1)
İl üzrə mənfəət	111	731	52	-
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	11	183	22	-

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***18 Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)**

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
Atəşgah Sığorta Şirkəti	32	(25)	36	-	10%	Azərbaycan
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	391	(391)	1,842	-	28%	Kayman adaları
AzLab	1	-	2	-	50%	Azərbaycan
Caspian Geophysical	23	(1)	6	-	45%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings LLC	11	(3)	19	6	50%	Azərbaycan
Cross Caspian Oil and Gas Logistics	6	(6)	53	-	34%	Azərbaycan
Cənubi Qafqaz boru kəməri Hold Co ("SCPC Hold Co.")	27	-	-	-	10%	Kayman adaları
Interfax Azərbaycan	4	-	-	-	49%	Azərbaycan
Cooperatief Saiph	73	(82)	-	(7)	20%	Niderland Krallığı
Tankanlagen Mellingen AG (TAMAG)	6	(2)	3	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG (TLT)	1	-	1	-	21%	İsveçrə
SOGEF AG	1	(1)	5	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	14	(12)	12	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	3	(1)	10	-	13%	İsveçrə
SARACO SA	8	(7)	10	-	20%	İsveçrə
Cəmi	601	(531)	1,999	(1)		

2014-cü ilin mart ayında Qrup Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ("İİN") ilə birlikdə Cənub Qaz Dəhlizi Şirkətini ("CQD") təsis etmişdir. Qrup CQD-nin nizamnamə kapitalına 38 AZN məbləğində vəsait yatıraraq CQD-də 49 faizlik pay əldə etmişdir.

2014-cü ilin may ayında Qrup 50 AZN məbləğinə asılı müəssisəsi olan SOCAR Turkey Yatırım A.S. ("STYAŞ") şirkətinin əlavə 18.5 faizini əldə etmişdir və müəssisənin nizamnamə kapitalına 24 AZN məbləğində əlavə vəsait yönəltmişdir. Eyni zamanda STYAŞ-ın səhmdarları yeni səhmdar razılaşmasını imzalamışlar. Yeni səhmdar razılaşmasına uyğun olaraq Qrupun STYAŞ-da birgə nəzarəti mövcuddur. Bu əməliyyatın nəticəsində Qrup asılı müəssisəni birgə müəssisəyə keçmişdir.

23 iyul 2014-cü il tarixində Qrup törəmə müəssisəsi olan AzTAP-ı CQD Şirkətinə satmışdır. Satış tarixində TAP-ın balans dəyəri 43 AZN olmuşdur. Satışdan əvvəl Qrup, özünün törəmə müəssisəsi AzTAP vasitəsilə TAP-ın 20 faizlik payına sahib olmuşdur və bu pay asılı müəssisə kimi uçota alınmışdır.

19 Ticarət və sair kreditör borcları

	2015	2014
Kreditör borcları	4,377	2,505
Hesablanmış öhdəliklər	983	917
Sair kreditör borcları	491	263
Cəmi maliyyə kreditör borcları	5,851	3,685
Neftin overlifti üzrə öhdəliklər	22	24
Müştərilərdən alınmış avanslar	258	254
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	122	75
Cəmi ticarət və sair kreditör borcları	6,253	4,038

19 Ticarət və sair kreditor borcları (davamı)

5,051 AZN (2014-cü il: 3,128 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş xam neft, neft məhsulları, qaz, tikinti, qazma, nəqliyyat və kommunal xidmətlər ilə bağlı ödəniləcək vəsaitlər daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri xam neftin və neft məhsullarının alışları üçün hələ hesab-faktura kəsilməmiş öhdəliklərdən ibarətdir.

Neftin overlifti üzrə öhdəliklər Qrupun Azeri-Çıraq-Günəşli (AÇG) və Şah Dəniz HPBS-dəki iştirakçı payından artıq əldə edilmiş neftdən ibarətdir və Qrupun gələcək hasilatındakı paylarından fiziki ötürüləcək nefti əks etdirir.

20 Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2015-ci ildə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2015-ci ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.84%-12%	yanvar 2016 – oktyabr 2016	1,357	2,106
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	10.9%-14.25%	yanvar 2016 – sentyabr 2016	298	160
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	11%-16%	yanvar 2016 – dekabr 2016	91	55
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	3%-12%	fevral 2016 – may 2016	13	15
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				749
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				3,085

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***20 Borc öhdəlikləri (davamı)**

31 dekabr 2015-ci ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
1,000 milyon ABŞ dolları	4.75%	mart 2023	1,559	22
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030	1,170	25
500 milyon ABŞ dolları	5.45%	fevral 2017	780	17
485 milyon ABŞ dolları	6m LIBOR + 1%	dekabr 2024	432	115
472 milyon AZN	3.65%	oktyabr 2024	377	47
750 milyon AZN	3.15%	iyul 2023	350	50
197 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.675%	mart 2028	306	-
200 milyon ABŞ dolları	6m LIBOR + 1.335%	dekabr 2027	287	25
200 milyon AZN	4%	avqust 2018	200	-
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	199	34
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	199	34
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	mart 2019	166	69
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	may 2019	166	68
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	may 2020	154	1
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.33%	iyun 2020	154	-
15,398 milyon JPY	1.5%	aprel 2039	151	7
78 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	134	-
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	noyabr 2018	133	68
59 milyon ABŞ dolları	6m LIBOR + 6.95%	iyul 2018	92	-
52 milyon ABŞ dolları	6%	yanvar 2020	81	-
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	77	-
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	iyul 2020	77	1
70 milyon AZN	4%	avqust 2027	70	1
40 milyon Avro	EURIBOR + 2.25%	dekabr 2020	67	-
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	66	11
29 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	50	-
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	38	-
22 milyon CHF	6m LIBOR + 0.0714% və ya 0%	yanvar 2017	35	-
20 milyon Avro	LIBOR + 0.872%	sentyabr 2023	34	-
20 milyon Avro	1.64%	oktyabr 2023	34	-
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	aprel 2023	31	1
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	aprel 2020	27	8
12 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	15	3
22 milyon GEL	14.75%	mart 2017	14	-
6 milyon ABŞ dolları	3m LIBOR + 8.5%	oktyabr 2018	10	4
6 milyon ABŞ dolları	8.5%	fevral 2019	10	3
7 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	9	2
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	9	-
13 milyon GEL	11%	iyun 2018	9	11
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	8	-
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	6	-
5 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	6	1
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	6	-
16 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.7%	iyun 2017	6	7
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	dekabr 2016	-	39
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	oktyabr 2016	-	63
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			22	12
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			7,826	749

20 Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2014-cü ildə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.26%-14%	yanvar 2015 – dekabr 2015	1,676	1,192
JPY ilə qısamüddətli vəsaitlər	3.5%-4%	yanvar 2015 – avqust 2015	329	258
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	8%-11.25%	fevral 2015 – dekabr 2015	108	46
CHF ilə qısamüddətli vəsaitlər	LIBOR + 0.0714%	iyul 2015	22	18
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	1%	dekabr 2015	22	22
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	9.6%-12%	yanvar 2015 – avqust 2015	55	19
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				657
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				2,212

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***20 Borc öhdəlikləri (davamı)**

31 dekabr 2014-cü ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
1000 mln ABŞ dolları	4.75%	mart 2023	784	12
750 mln AZN	3.15%	iyul 2023	400	50
500 mln ABŞ dolları	5.45%	fevral 2017	392	9
485 mln ABŞ dolları	6m LIBOR + 1%	dekabr 2024	244	56
330 mln ABŞ dolları	LIBOR + 4.88%	avqust 2019	229	13
200 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.34%	dekabr 2027	150	6
300 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.30%	avqust 2018	147	49
170 mln ABŞ dolları	LIBOR + 4.88%	avqust 2019	119	7
150 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	mart 2019	117	1
150 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	may 2019	116	-
150 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	116	-
150 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	116	-
150 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.50%	noyabr 2018	100	17
15398 mln JPY	1.5%	aprel 2039	79	3
120 mln AZN	3.65%	oktyabr 2024	73	47
78 mln ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027	63	2
200 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	avqust 2016	55	47
50 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	39	-
50 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	39	-
100 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.20%	oktyabr 2016	31	32
29 mln ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	24	1
50 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.40%	dekabr 2016	19	20
24 mln ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	19	-
20 mln Avro	LIBOR + 0.872%	sentyabr 2023	19	-
20 mln Avro	1.64%	oktyabr 2023	19	-
35 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	aprel 2020	18	4
12 mln Avro	LIBOR + 3.00%	mart 2022	10	2
14 mln ABŞ dolları	LIBOR + 1.70%	iyun 2017	7	4
7 mln Avro	LIBOR + 3.00%	mart 2022	6	1
5 mln Avro	LIBOR + 3.00%	mart 2022	4	1
5 mln ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	4	-
6 mln ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	4	-
60 mln AZN	5%	mart 2016	3	24
4 mln ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	3	-
110 mln ABŞ dolları	LIBOR + 3%	avqust 2015	-	44
100 mln ABŞ dolları	LIBOR + 3%	oktyabr 2015	-	40
100 mln ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	oktyabr 2015	-	25
100 mln ABŞ dolları	LIBOR + 3%	noyabr 2015	-	39
100 mln AZN	4%	avqust 2015	-	50
40 mln Avro	EURIBOR + 2.25%	noyabr 2015	-	38
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			17	13
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			3,585	657

21 Ödəniləcək vergilər

	Qeyd	2015	2014
ARDNF-a ödəniləcək məbləğ	7	234	123
Sosial sığorta ayırmaları		1	2
Ödəniləcək sair vergilər		297	209
Cəmi ödəniləcək sair vergilər		532	334

21 Ödəniləcək vergilər (davamı)

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup dövlətin müəyyən etdiyi qiymətdən artıq qiymətlə xam neftin satışından daxilolmaların müəyyən hissəsini ARDNF-ə köçürməli idi (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları). 2009-2015-ci illər ərzində Qrupa belə vergilər tətbiq edilməmişdir.

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ödəyəcəkləri vergiləri alacaqları vergi məbləğləri və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergi qalıqlarına mənfəət vergisi, ƏDV, əmlak, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergi məbləğləri və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsi daxildir.

22 Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	2015	2014
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		440	371
Əlavələr/(Silinmələr)		(7)	17
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	35	22
Diskont dərəcəsinə dəyişikliyin təsiri		3	30
Məzənnə fərqləri		277	-
31 dekabr tarixinə balans dəyəri		748	440

Qrup neft və qaz hasilatı qurğularının silinməsi və müvafiq boru kəmərləri üzrə gələcək dəyər üçün həmin qurğuların quraşdırılması üzrə diskontlaşdırma prinsipi ilə tam ehtiyat yaradır. Ehtiyat mövcud texnologiyadan istifadə etməklə cari qiymətlərə əsasən hesablanmış və pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və hesabat tarixinə müvafiq öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən faiz dərəcəsi hesab edilən vergidən əvvəl faiz dərəcələrinə əsasən diskontlaşdırılmışdır. Bu xərclərin mədən və neft-qaz əmlakı üzrə faydalı istifadə müddəti müvafiq olaraq hesabat tarixindən etibarən 10-67 il ərzində yaranması gözlənilir.

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərinə əsasən müəyyən edilir. Bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhduddur.

Dövlət orqanları qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Nəticədə, Qrupun əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri və müvafiq emal və avadanlıqların istismardan çıxarılması ilə bağlı təxmin edilən xərclər, o cümlədən ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri 316 AZN (2014-cü il: 174 AZN) təşkil etmişdir və neft-qaz əmlakı və avadanlığının maya dəyərinə daxil edilmişdir.

31 dekabr 2015-ci il tarixində istismar edilən istehsal avadanlığının ləğv edilməsi ilə bağlı Azneft İB-nin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 1,372 AZN (2014-cü il: 1,660 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 8.28 faiz diskont dərəcəsinə (2014-cü il: 7.05 faiz) istifadə etmişdir.

31 dekabr 2015-ci il tarixində Şah Dəniz layihəsində istismar edilən istehsal avadanlığının ləğv edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Şah Dəniz MMC ("AzŞD")-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 310 AZN olmuşdur (2014-cü il: 120 AZN). Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 5.95 faiz diskont dərəcəsinə (2014-cü il: 5.77 faiz) istifadə etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***22 Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)**

31 dekabr 2015-ci il tarixində AzaÇG layihəsində istismar edilən istehsal avadanlığının ləğv edilməsi ilə bağlı AzaÇG-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 628 AZN (2014-cü il: 300 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 5.95 faiz diskont dərəcəsindən (2014-cü il: 5.47 faiz) istifadə etmişdir.

Diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

il	2016	2017	2018-2019	2020	2021	2022	2023 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	8.00%	4.50%	4.80%	5.30%	5.80%	6.00%	6.00%

Yaradılmış ehtiyat, qurğular və kəmərlərin gələcək xərcləri üzrə ən dəqiq təxminlərə və onların faydalı istifadə müddətinə əsaslanarsa da, bu xərclərin məbləği və çəkilmə müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

23 Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyətə görə öhdəliklər	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə balans dəyəri		116	94	30	240
Əlavələr/(silinmələr)		(12)	2	40	30
Öhdəliklərin tükənməsi		(15)	(12)	(46)	(73)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	8	7	-	15
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		2	7	-	9
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyəri		99	98	24	221
O cümlədən:					
<i>Cari</i>		30	14	24	68
<i>Uzunmüddətli</i>		69	84	-	153
1 yanvar 2015-ci il tarixinə balans dəyəri		99	98	24	221
Əlavələr/(silinmələr)		9	23	43	75
Öhdəliklərin tükənməsi		(23)	(13)	(43)	(79)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	6	6	-	12
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		(3)	(14)	-	(17)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri		88	100	24	212
O cümlədən:					
<i>Cari</i>		31	15	24	70
<i>Uzunmüddətli</i>		57	85	-	142

23 Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar (davamı)

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr 2006-cı il tarixli 1697 nömrəli Sərəncamına uyğun olaraq Qrup, Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərməsi nəticəsində ətraf mühitin çirklənməsi ilə əlaqədar olaraq "Ətraf Mühitin Bərpası üzrə Kompleks Tədbirlər Planı" hazırlamış və təsdiqləmişdir. 2014-cü ildə Qrup Tədbirlər Planında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq düzəlişlər etməklə əhatə olunacaq müddəti 2018-ci ilə qədər uzatmış və Azərbaycanın digər bölgələrini (Abşeron yarımadası da daxil olmaqla) əlavə etmişdir. Bu məqsədlə ayrılmış ehtiyat ətraf mühitin bərpası üzrə çəkiləcək gələcək xərclərin cari dəyərində uçota alınır və 8.59 faiz (2014-cü il: 5.99 faiz) dərəcəsi ilə diskont edilir.

Qrup, 2012-ci ilin yanvar ayına qədər iş yerində işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyanın vurulmasına (2012-ci ilin yanvar ayından sonra xəsarət almış işçilərə ödənişlər sığorta müqaviləsi əsasında sığorta şirkəti tərəfindən aparılır), habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar həmin işçilərdən asılı şəxslərə kompensasiyanın ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. Qrup işçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərin diskont edilməmiş dəyərini 8.29 faiz (31 dekabr 2014-cü il: 6.39 faiz) diskont dərəcəsi ilə hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərkən sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı Qrup ömür uzunluğunu kişilər üçün 71 yaş, qadınlar üçün isə 76 yaş müəyyən etmişdir.

Qeyd 22-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındakı artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

24 Təxirə salınmış gəlir

2006-cı ildə Qrup Bakı şəhərinin ətraf qəsəbələrinin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə dövlət qrantı almışdır və bu qrantları təxirə salınmış gəlir kimi tanımışdır. İl ərzində Qrup əsas vəsaitlərin alışı üçün cəmi 7 AZN məbləğində Dövlət qrantları almışdır.

	2015	2014
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	77	84
Müvafiq köhnəlməyə uyğun təxirə salınmış gəlirlərin amortizasiyası	(5)	(7)
İl ərzində alınmışdır	7	-
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	79	77

25 Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2015	2014
Derivativ öhdəliklər	474	143
Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	125	53
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər üzrə ehtiyat	83	38
Qəbul edilmiş qazma xidmətləri üçün ödəniləcək məbləğlər	70	184
Əlaqəli tərəflərdən alınmış avanslar	36	157
Sair öhdəliklər	24	31
Cəmi sair öhdəliklər	812	606
Çıxılsın sair cari öhdəliklər	(174)	(163)
Cəmi sair uzunmüddətli öhdəliklər	638	443

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

25 Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

Qrupun 69 AZN (2014-cü il: 42 AZN) məbləğində marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılmış vəsaitləri, 344 AZN (2014-cü il: 72 AZN) məbləğində sənəd mövqeli (paper position) qiymətli kağızları üzrə realizə edilməmiş zərərləri və 44 AZN (2014-cü il: 29 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızları üzrə realizə edilməmiş zərərləri var. Bu öhdəliklər müvafiq olaraq 160 AZN (2014-cü il: 143 AZN) məbləğində və 297 AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində sair cari və uzunmüddətli öhdəliklərə daxil edilmişdir.

Qrup Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa uyğun olaraq bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş və ya hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış və təqaüdə çıxma yaşına çatmış (qadınlar üçün 58 və kişilər üçün 60) hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar ödəməlidir.

Maliyyə tələbləri olmadığına görə öhdəlik maliyyələşdirilmir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 sayılı BMUS-a uyğun olaraq müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2015	2014
Diskont dərəcəsi (faiz)	4.39	3.80
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	95	100

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə təminatların hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2015	2014
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	38	31
Aktuari zərəri və xidmətlərin dəyəri	5	2
İl ərzində ödənişlər	(4)	(8)
Müəyyən edilmiş pensiya planı	13	14
Sair	1	1
Təqdimat valyutasının çevrilməsi	30	(2)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	83	38

26 Alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcları

Sair səhmdardan SOCAR Petroleum QSC-də səhmlərin qalan 49 faizini almaq üçün Qrupun 59 AZN (2014-cü il: 30 AZN) məbləğində alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcu olmuşdur.

Əlavə olaraq, Qrupun SOCAR Trading və digər müəssisələrin satın alınması üçün 74 AZN (2014-cü il: 46 AZN) məbləğində alış üzrə təxirə salınmış kreditör borcu olmuşdur.

27 Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət

Nizamnamə kapitalı. SOCAR, Qrupun bir Holding şirkəti kimi, dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 2014-cü il ərzində Qrupun nizamnamə kapitalı 178 AZN artırılmışdır. Nizamnamə kapitalında 121 AZN məbləğində artım 2015-ci il ərzində qeydiyyatata alınmışdır və müvafiq olaraq, məbləğ əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına yenidən təsnif edilmişdir.

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK"). 2015-ci il ərzində Dövlət 581 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına əlavə ödəniş etmişdir. Bu artım 31 dekabr 2015-ci il tarixinə qeydiyyatata alınmamışdır və ƏÖK kimi tanınmışdır.

Dövlətə ayırmalar. Dövlətin qərarlarına uyğun olaraq vaxtaşırı Qrupdan dövlət büdcəsi, ayrı-ayrı dövlət idarələri və hökumətin həyata keçirdiyi layihələr üçün pul şəklində birbaşa maliyyə qoyuluşlar etməsi və ya inşaat və təmir işlərinin maliyyələşdirilməsi (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2015-ci il ərzində bu cür qoyuluşların və maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər formasında), müvafiq olaraq, 140 AZN və 186 AZN (2014-cü il: müvafiq olaraq, 131 AZN və 317 AZN) təşkil etmişdir və əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir. Qrup tərəfindən tikilmiş aktivlərin köçürülməsi formasında maliyyələşdirmə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 13 AZN (2014-cü il: 28 AZN) olmuşdur.

28 Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2015	2014
Xalis xam neft	14,815	22,441
Xalis neft məhsulları	11,741	12,687
Neft-kimya məhsulları	1,835	1,667
Təbii qaz	1,776	1,512
Sair gəlirlər	2,936	1,367
Cəmi gəlirlər	33,103	39,674

Xam neftin satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı qiymət marjası üzrə Azərbaycan Respublikasında müvafiq vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 429 AZN (2014-cü il: 458 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS üzrə hasil edilmiş xam neftin və Şah Dəniz HPBS üzrə hasil edilmiş kondensatın satışından yaranan gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və qiymət marjası üzrə vergilər tutulmur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***29 Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili**

	Qeyd	2015	2014
Istifadə edilmiş xammal və xərc materialları		27,151	34,068
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi		1,049	772
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		994	908
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		259	250
Təmir və texniki xidmət xərcləri		222	172
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	15	254	294
Mədən vergisi	7	110	108
Kommunal xərclər		242	217
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		115	84
Amortizasiya xərcləri	16	30	26
Ticarət və sair debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə		38	29
Öhdəlik və xərclər üçün sair ehtiyatlarda dəyişiklik	23	58	39
Sair		1,293	1,111
Cəmi satış dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, ümumi və inzibati və sair əməliyyat xərcləri		31,815	38,078

2015-ci il ərzində Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərlə bağlı ehtiyatın qiymətləndirməsini azaltmış və nəticədə yaranmış dəyişikliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair ümumi gəlir haqqında hesabatda sair əməliyyat məsrəfləri kateqoriyasına daxil etmişdir.

30 Sair əməliyyat gəliri

	2015	2014
Sair malların satılması və xidmətlərin göstərilməsi	15	242
Borc öhdəliyinin silinməsindən yaranan gəlir	22	-
Sair	124	126
Cəmi sair əməliyyat gəliri	161	368

31 Maliyyə gəliri

	2015	2014
Depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəliri	38	25
Sair	27	25
Cəmi maliyyə gəliri	65	50

32 Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2015	2014
Faiz xərcləri		429	213
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar:			
diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	22	35	22
Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	6	8
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	6	7
Cəmi maliyyə xərcləri		476	250

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***33 Mənfəət vergisi**

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Cari vergi xərcləri	394	511
Təxirə salınmış vergi faydası	(193)	(46)
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	201	465

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2015	2014
Vergidən əvvəl (zərər)/mənfəət	(1,584)	1,739
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(317)	348
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin effekti (25 və 27 faiz)	5	27
Vergiyə cəlb edilən dividend gəlirləri (10 faiz)	(3)	(4)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:		
- Vergidən azad edilən gəlirlər	(26)	(60)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	58	70
Təxirə salınmış vergi aktivləri üzrə ehtiyat ayırmaları	535	81
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması	-	(23)
BMHS-də tanınmamış gəlir	31	8
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları üzrə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	(70)	(23)
Sair	(12)	41
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	201	465

Gəlirdən çıxılmayan xərclər, həmçinin gələcəkdə vergiyə cəlb olunan mənfəətdən çıxılmayacaq vaxtı keçmiş debitor borcları üzrə ehtiyat da daxil olmaqla, əsasən gəlirdən çıxılmayan əməliyyatlar üzrə xərclərdən, o cümlədən sosial yönümlü və işçilər üzrə xərclərdən ibarətdir. Təxirə salınmış vergi aktivləri üzrə ehtiyat ayırmaları əsasən Qrupun törəmə müəssisələrinin yığılmış vergi zərərini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilmir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin məbləği 960 AZN (2014-cü il: 425 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2014-cü il tarixində əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən irəli gələn faydalar il ərzində təxirə salınmış vergini və cari vergi xərclərini, müvafiq olaraq, 18 AZN və 5 AZN məbləğində azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrup istifadə edilməmiş investisiya stimulunun bir hissəsi üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini tanımışdır. Həmin hissə üzrə aidiyyəti vergi faydasının gələcək vergiyə cəlb edilən gəlir vasitəsi ilə realizasiyası proqnozlara görə mümkün hesab edilirdi.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***33 Mənfəət vergisi (davamı)**

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrup 124 AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində xarici əməliyyatlar üzrə maliyyə hesabatlarının çevrilməsindən yaranan və sair ümumi gəlirə aid edilmiş məzənnə fərqləri üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyini tanımışdır.

BMHS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2015-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2015-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Keçmiş illərin vergi zərərləri	32	9	1	42
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	7	1	-	8
Ticarət və sair kreditor borcları	7	17	1	25
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	3	1	-	4
Ticarət və sair debitor borcları	(9)	31	(1)	21
Mal-material ehtiyatları	9	3	1	13
Əsas vəsaitlər	362	46	8	416
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	82	(10)	-	72
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri üzrə qiymətləndirmə ehtiyatı	-	(7)	-	(7)
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	9	52	28	89
İşçilərin işdən azad olunması üçün müavinətlər və staja görə həvəsləndirici mükafatlar üçün ehtiyat	-	6	3	9
Sair	12	8	-	20
Təxirə salınmış vergi aktivləri	514	157	41	712

	1 yanvar 2015-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Digər ümumi gəlirə aid edilmişdir	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2015-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti					
Hesablamalar	8	(5)	-	5	8
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(68)	6	-	(37)	(99)
Qeyri-maddi aktivlər	(24)	1	-	(20)	(43)
Ticarət və sair kreditor borcları	(7)	14	-	-	7
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(7)	9	-	(2)	-
Ticarət və sair debitor borcları	(24)	(6)	-	(16)	(46)
Mal-material ehtiyatları	(9)	(2)	-	(11)	(22)
Əsas vəsaitlər	(452)	5	-	(344)	(791)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	51	8	-	55	114
Sair	(48)	6	(124)	1	(165)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(580)	36	(124)	(369)	(1,037)

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***33 Mənfəət vergisi (davamı)**

BMHS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2014-cü il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2014-cü il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Hesablanmış gəlirlər	1	(1)	-	-
Keçmiş illərin vergi zərərləri	28	6	(2)	32
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	8	(1)	-	7
Ticarət və sair kreditör borcları	4	3	-	7
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	8	(5)	-	3
Ticarət və sair debitor borcları	4	(6)	(7)	(9)
Mal-material ehtiyatları	19	(10)	-	9
Əsas vəsaitlər	312	50	-	362
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	63	19	-	82
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	-	10	(1)	9
Sair	9	6	(3)	12
Təxirə salınmış vergi aktivləri	456	71	(13)	514

	1 yanvar 2014-cü il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Çevirmə fərqi	31 dekabr 2014-cü il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Hesablamalar	10	(2)	-	8
İşçilərin işdən azad olunması üçün müavinətlər və staja görə həvəsləndirici mükafatlar üçün ehtiyat	7	(7)	-	-
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(74)	6	-	(68)
Qeyri-maddi aktivlər	(24)	-	-	(24)
Ticarət və sair kreditör borcları	22	(29)	-	(7)
Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(30)	17	6	(7)
Ticarət və sair debitor borcları	(6)	(19)	1	(24)
Mal-material ehtiyatları	(5)	(4)	-	(9)
Əsas vəsaitlər	(499)	41	6	(452)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	59	(8)	-	51
Sair	(28)	(20)	-	(48)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(568)	(25)	13	(580)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz, və buna uyğun olaraq, konsolidasiya olunmuş vergi zərəri də hesablanıla bilər. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

33 Mənfəət vergisi (davamı)

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AzAÇG vasitəsilə AÇG HPBS-in iştirakçısıdır. Lakin, AzAÇG AÇG HPBS-də Podratçı Tərəf kimi xüsusi şəkildə göstərilməmişdir. Nəticədə, onun vergi ödəyicisi statusu aydın şəkildə müəyyən edilmir. Müvafiq vergi orqanları ilə cari anlayışlarına əsasən rəhbərlik hesab edir ki, Podratçı Tərəf statusu retrospektiv olaraq veriləcək və beləliklə AzAÇG artıq vergi ödəyicisi statusunu almış hesab edilir. Hazırda Şirkət AÇG HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisi hesablayır və ödəyir.

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Transit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvəffəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan AzŞD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq AzŞD mənfəət vergisinə görə cavabdehdir. Buna baxmayaraq, HPBS-nə uyğun olaraq Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsinə aparır. 2015-ci ili AzŞD zərərle başa vurmuşdur, buna görə də 2015-ci il üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır. 2014-cü il üzrə Şah Dəniz layihəsinə aid olan 37 AZN məbləğində mənfəət vergisi Mənfəət və Zərər haqqında Hesabatda xam neftin və təbii qazın satışlarından gəlir və mənfəət vergisi xərci kimi tanınmışdır. 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə AzŞD-nin təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən adi əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi mühitində fəaliyyət göstərir. Türkiyədə mənfəət vergisi dərəcəsi 20 faiz təşkil edir. Türkiyə Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Türkiyədə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident şəxslərə ödənilən dividendlərə 15 faiz dərəcəsinə bərabər mənbədən tutulan vergi tətbiq edilmir. Mənfəət vergisi rüblük ödənilir. Bundan əlavə, Türkiyənin Mənfəət Vergisi haqqında Qanunvericiliyində müəssisələr üçün bir çox güzəştlər nəzərdə tutulur. Bu güzəştlərə vergi bazasının müəyyən edilməsi zamanı investisiyaların 25 faizə qədər mənfəətdən çıxılması da daxildir.

Qrupun törəmə müəssisələri – SOCAR Overseas MMC, Azerbaijan (SCP) LTD, SOCAR Polymer MMC, Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC və Sermaye Investment Limited vergilərdən azad edilmişdir.

34 Səhmlərin satışından avanslar

2014-cü ilin iyul ayında Qrup ŞD və CQBKŞ-də 10 faizlik payının (birlikdə "Pay") satılması haqqında Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması ("TSASR") imzalamışdır. Bu razılaşmanın şərtlərinə uyğun olaraq CQD bunun üçün SOCAR-a avans ödəyəcək, nəzarət isə satışı öncələyən şərtlər yerinə yetirildiyi təqdirdə 2023-cü ildə CQD-yə keçəcək. 31 dekabr 2015-ci il tarixində ŞD və CQBKŞ-də paya görə alınmış cəmi məbləğ 2,097 AZN (1,346 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2014-cü il: 625 AZN (797 milyon ABŞ dolları)) olmuşdur. Bundan əlavə, TSASR alış üçün 2020-ci ilin sonunadək hər il ödəniləcək vəsaitlə bağlı müəyyən mərhələli ödənişləri müəyyən etmişdir.

35 Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər

12 avqust 2015-ci ildə, GSİ tərəfindən 1,364 AZN (1,300 milyon ABŞ dolları) müqabilində Qrupun törəmə müəssisəsi olan STEAS-ın 13 faiz kapitalını təmsil edən 891 milyon yeni buraxılmış səhmlər alınmışdır.

Eyni zamanda, STEAS GSİ ilə satış opsiyonu haqqında razılaşma imzalamışdır. Razılaşmaya əsasən STEAS-ın səhmlərinin planlaşdırılan ilkin açıq təklifi baş vermədiyi halda Qrup GSİ-nə məxsus olan səhmləri müəyyən edilmiş qiymətə geri almalı və ya satış opsiyonu haqqında müqavilənin müəyyən şərtləri qarşılanmadıqda satış opsiyonunu əvəzləşdirməlidir. Qrup tərəfindən GSİ-yə təmin edilən satış opsiyonu, satış opsiyonu haqqında razılaşmanın imzalanmasından sonra 6 il ərzində qüvvədə olacaq və uzunmüddətli maliyyə öhdəliyini təşkil edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində satış opsiyonu üzrə öhdəliyin ədalətli dəyəri 2,027 AZN (1,300 milyon ABŞ dolları) olmuşdur.

Törəmə müəssisənin səhmlərinin satışı üzrə xalis gəlirin analizi aşağıda təqdim edilir:

STEAS-ın 13 faiz səhmlərinin satış məbləği	1,364
Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri	(238)
STEAS-ın 13 faiz səhmlərinin satışı üzrə gəlir	1,126
Digər törəmə müəssisənin səhmlərinin satışı üzrə dəyəri	75
Satılmış digər törəmə müəssisənin səhmlərin xalis balans dəyəri	(89)
Törəmə müəssisənin səhmlərinin satışı üzrə xalis gəlir	1,112

Qrupun həmçinin 390 AZN (250 milyon ABŞ dolları) məbləğində 2014-cü ildə STEAS və GSİ arasında Petlim Limancılık Ticaret A.S.-nin 30 faiz səhmləri ilə əlaqədar imzalanmış satış opsiyonu razılaşmasına aid olan satış opsiyonu üzrə öhdəliyi və 2014-cü ildə GSİ-dən alınmış ödənişdən irəli gələn və STEAS tərəfindən həmin satış opsiyonu razılaşmasına uyğun olaraq ödənilməli olan 75 AZN (50 milyon ABŞ dolları) məbləğində əlavə öhdəliyi olmuşdur.

36 Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatə daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	2015	2014
Nağdsız şəkildə investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		
Aktivlərin silinməsi üzrə kapitallaşdırılmış xərclər	6	(20)
Əsas vəsaitlərin Dövlətə köçürülməsi (Qeyd 15)	(13)	(28)
Maraqların ötürülməsi haqqında razılaşma əsasında əsaslı məsrəflər	141	78
Nağdsız şəkildə investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları	134	30

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti. Qrupun əməliyyatları əsas etibarlı ilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Bazar iqtisadiyyatlı yeni ölkə kimi hazırda Azərbaycan daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı). 2014-cü ilin ikinci yarısından başlayaraq və daha sonra xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsinə nəzərə alaraq iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı mövcud olan qeyri-müəyyənliklər Qrupun gələcək maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat və biznes perspektivlərinin nəticələrinə mənfi təsir göstərə bilər. Bundan başqa, 21 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan manatı əsas valyutalara nisbətdə təxminən 34 faiz və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 48 faiz devalvasiyaya uğramışdır.

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi sabitliyin gələcək perspektivləri hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquqi, normativ və siyasi hadisələrin gedişatından xeyli dərəcədə asılıdır. Beynəlxalq Kredit Reyting Agentlikləri müntəzəm qaydada Azərbaycan Respublikasının və Şirkətin kredit reytingini qiymətləndirmişlər. Hesabat dövründən sonra, Fitch və S&P agentlikləri Qrupun reytingini "BB+" və Azərbaycan Respublikasının reytingini, müvafiq olaraq, "BB+" və "BB" kimi qiymətləndirmişdir. Moody's Investors Service reytingi əvvəlki "Ba1" səviyyəsində saxlamışdır. Rəhbərlik Qrupun əməliyyatlarına təsir göstərə biləcək bütün iqtisadi tendensiyaları, eləcə də onların Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini (əgər varsa) qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyildir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı dünyanın sair bölgələrindəki bazar tənəzzülü və iqtisadi inkişaf tempinin aşağı düşməsinə həssasdır. Azərbaycan hökuməti tərəfindən bir sıra sabitləşdirmə tədbirlərinə və hazırda biznes fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün rəhbərlik hesab etdiyi bütün münasib tədbirlərin görülməsinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinin nəticələrinə dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Qrupun Ukraynada fəaliyyətinə, digərlərlə yanaşı, kapital bazarlarında likvidliyin aşağı səviyyələri və milli valyutanın Ukraynadan kənarında likvid olmamasına səbəb olan valyutaya nəzarət sisteminin mövcudluğu daxildir. Ukrayna iqtisadiyyatının sabitliyinə hökumətin inzibati, maliyyə, hüquq və iqtisadi islahatlara dair siyasəti və fəaliyyəti əhəmiyyətli təsir göstərəcək. Beləliklə də, Ukraynadakı əməliyyatlar inkişaf edən bazarlara xas olmayan riskləri daşıyır. Ukraynanın iqtisadiyyatı dünya bazarlarındakı tənəzzül və iqtisadi inkişafın yavaşması kimi amillərə həssasdır.

2013-cü ilin sonu – 2014-cü ilin əvvəllərində Ukraynadakı əməliyyat mühitində və siyasi vəziyyətdə siyasi və iqtisadi qeyri-sabitliklə nəticələnmiş və 2015-ci ildə əhəmiyyətli şəkildə pisləşməyə davam etmişdir. 1 yanvar 2015-ci ildən 31 dekabr 2015-ci ilədək müddətdə UAH əksər valyutalara qarşı təxminən 52 faiz (1 yanvar 2014-cü ildən 31 dekabr 2014-cü ilədək 97 faiz) devalvasiya etmiş və Ukraynanın Milli Bankı banklararası bazarda xarici valyutaların alınması, sərhədlərarası hesablaşmaların aparılması (o cümlədən dividendlərin ödənilməsi) üzrə əvvəl qoyulmuş məhdudiyətləri genişləndirməyə davam etmiş və bundan əlavə xarici valyutada olan daxilolmaların məcburi şəkildə UAH-a çevrilməsi tələbini qoymuşdur. Beynəlxalq reyting agentlikləri Ukraynanın dövlət borcu reytinglərini aşağı salmışdır. Yuxarıda qeyd olunan hadisələr likvidliyin pisləşməsi və kredit mövcud olduğu hallarda kredit şərtlərinin sərtləşdirilməsi ilə nəticələnmişdir. Rəhbərlik bu hadisələrin hazırkı şəraitdə monitorinqini həyata keçirir və mümkün olan hallarda tədbirlər görür. Mənfi hadisələrin davam etməsi, o cümlədən siyasi qeyri-sabitlik, Qrupun törəmə müəssisəsi olan, SOCAR Energy Ukraine-nın fəaliyyət nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə hazırda müəyyən oluna bilməyən tərzdə mənfi təsir göstərə bilər. Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər varsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatlarda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Vergi qanunvericiliyi (davamı). Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhü düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər. Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil. Qeyd 23-ə baxın.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmaqlıdır. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətcə çətindir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və asılı kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərə malikdir. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

Maliyyə razılaşmalarına uyğunluq. 31 dekabr 2015-ci ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 10,911 AZN (Qeyd 20) məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borc öhdəliklərinin artması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Qrup tətbiiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir.

Petkim öhdəlikləri. 2015-ci il ərzində Qrupun törəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faizlik paya sahib olduğu Petlim Limancılık Ticaret A.Ş., konteyner portu layihəsinin kənardan maliyyələşdirilməsi məqsədilə AKBANK T.A.Ş. ilə 212 milyon ABŞ dolları (331 AZN) dəyərində ödəmə müddəti 13 il olan layihənin maliyyələşdirilməsi haqqında kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur. Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq 105 milyon Türk lirəsi (56 AZN) müqabilində Petlimdə olan səhmlərini girov qoymuşdur. Bundan əlavə, 20 noyabr 2015-ci il tarixində Petlim, Akbank T.A.Ş.-in xeyrinə, özünün torpaq sahəsi üzrə 350 milyon ABŞ dolları (368 AZN) məbləğində 1-ci dərəcəli girov vermişdir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə STEAŞ-ın 2016-cı ildə BOTAŞ Petroleum Pipeline Corp.-dan 943,746,586 m³ təbii qaz almaq öhdəliyi vardır.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Petkim tərəfindən alınmış və verilmiş zəmanətlər. 31 dekabr tarixinə Qrup tərəfindən alınmış və verilmiş zəmanətlər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

	2015	2014
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi (DOCS) çərçivəsində bank zəmanətləri	321	250
Müştərlərdən alınmış zəmanət məktubları	174	99
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	90	34
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	41	10
Sair	2	5
Cəmi alınmış zəmanətlər	628	398
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	354	191
Cəmi verilmiş zəmanətlər	354	191

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi. Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 sayılı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərəzilərin 2014-2018 illərdə qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. Həmin sərəncama uyğun olaraq Azəriqaz İB köhnə yerli qaz kəmərlərinin yenilənməsi, yeni yaşayış massivlərin/regionların/ucqar rayonların qazlaşdırılmasının davam etdirilməsi, eləcə də sənaye obyektlərində və əhalinin köhnə qaz sayğaclarının yenilənməsi ilə məşğul olmalıdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, bu məsrəflərin Dövlət tərəfindən kapitalla vəsait yönəltməklə maliyyələşdirilməsi davam edəcək.

Qaz alışları öhdəliyi. Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkəti (AQTŞ) və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi arasında imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli "Qazın alqı-satqısına dair müqavilə"yə (hazırda bu müqavilə üzrə alış hüquqları Qrup tərəfindən həyata keçirilir) uyğun olaraq, Qrup müqavilədə qeyd olunduğu kimi, müqavilənin imzalandığı andan Şah Dəniz HPBS-yə xitam verilməsinə qədər olan müddətdə satıcının minimal illik qaz satışı həcmi almaq öhdəliyinə malikdir. Satıcının minimal illik qaz satışı həcmi alınması üzrə öhdəliyin məbləği 87 milyon ABŞ dolları (136 AZN) təşkil edir.

17 dekabr 2013-cü il tarixində AQTŞ ilə SOCAR arasında "Şah Dəniz Debottlenecking" razılaşması imzalanmışdır. Razılaşmaya əsasən Qrup Şah Dəniz yatağından əlavə qaz həcmi (aşağı təzyiqli) almağa razılaşmışdır. Birinci çatdırma ilində müqaviləyə görə qazın illik həcmi (2014-cü il üzrə) 0.65 mlrd m³ müəyyən edilmişdir. İlk və son çatdırma illərindən başqa hər çatdırma ili üçün müqavilə üzrə illik həcm 1.3 mlrd m³ müəyyən edilir (0.75 mlrd m³ Türkiyə və 0.55 mlrd m³ Azərbaycanda). Son çatdırma ilində (1 yanvar 2018-ci il – 30 iyun 2018-ci il) təqdim ediləcək qazın həcmi 0.64 mlrd m³-dir (0.37 mlrd m³ Türkiyə və 0.27 mlrd m³ Azərbaycanda).

AÇG HPBS-də iştirak payı. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri və əməliyyat lizinqləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin öhdəliklər və əməliyyat lizinqlərində 11.65 faiz (2014-cü il: 11.65 faiz) payını, müvafiq olaraq, 462 milyon ABŞ dolları (720 AZN) (2014-cü il: 551 milyon ABŞ dolları (432 AZN) və 17 milyon ABŞ dolları (26 AZN) (2014-cü il: 11 milyon ABŞ dolları (9 AZN)) məbləğində təxmin etmişdir.

Şah Dəniz-də iştirak payına aid olan öhdəliklər. 17 dekabr 2013-cü il tarixində Şah Dəniz Konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şah Dəniz qaz yatağının inkişafının 2-ci Mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını bəyan etmiş və Şah Dəniz Kəşfiyyat, İşlənmə (SDKİ) və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişə ("HPBS") müəyyən Əlavələr etmişdir. ŞD Kİ HPBS-nə edilmiş 8-ci Düzəlişə uyğun olaraq tərəflər işləməni və istehsalı 6 mart 2017-ci il tarixində başa çatan 46 illik müddətə uzatmağa razılaşmışlar.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Şah Dəniz-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı). Bu uzatma əlavə iş proqramının yerinə yetirilməsindən asılıdır. Həmin proqrama görə tərəflər 31 dekabr 2018-ci ilədək 25 milyon ABŞ dollarından (20 AZN) az olmayan məbləği xərcləməlidirlər.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru olan BP Exploration Shah Deniz Limited bir sıra kapital öhdəlikləri və əməliyyat lizinqləri haqqında müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin kapital öhdəliklərdə və əməliyyat lizinqlərində törəmə müəssisə və asılı müəssisə vasitəsilə saxladığı 13.27 faiz payını, müvafiq olaraq, 1,922 milyon ABŞ dolları (2,997 AZN) (2014-cü il: 2,498 milyon ABŞ dolları (1,959 AZN) və 43 milyon ABŞ dolları (67 AZN) (2014-cü il: 27 milyon ABŞ dolları (21 AZN)) məbləğində təxmin etmişdir.

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər. Qeyd 18-də göstəriləyi kimi, Qrupun AQTŞ-də birbaşa iştirak payı 28 faiz, dolayısı payı isə asılı müəssisə vasitəsilə 2,62 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəlikləri vardır:

Şah Dəniz Mərhələ 2 ilə bağlı Qaz müqaviləsi. 25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar qaz alqı-satqısı müqaviləsini ("ASM Mərhələ 2") imzalamışdır (2 milyard kub metr birinci çatdırma ili, 4 milyard kub metr ikinci çatdırma ili, 6 milyard kub metr sabitləşmə dövründə). 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup alqı-satqı müqaviləsinin Mərhələ 2 üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 BOTAŞ Alqı-satqı müqaviləsi əsasında ilk qaz təchizatının 2018-ci ilin iyul ayında başlaması gözlənilir.

BTC Co vasitəsilə AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a satışlar. Müqaviləyə əsasən AQTŞ BOTAŞ-a 2016-cı ildən 2019-cu ilədək dövrdə hər il 0.15 milyard kub metr qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etməyə borcludur.

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi. Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə 2016-cı ildə və sonra təqribən 0.5 milyard kub metr qazla təmin etməlidir.

OptionCo ilə alqı-satqı müqaviləsi. AQTŞ-in OptionCo ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən 1 oktyabr 2015-ci il tarixindən başlayan və 1 sentyabr 2016-cı il tarixində başa çatan müqavilə ili ərzində 0.29 mlrd kub metr qazla təmin etmək öhdəliyi var. Bundan sonra, 1 oktyabr 2016-cı il tarixində başlayan və 30 sentyabr 2017-ci il tarixində başa çatan sonrakı müqavilə ili ərzində AQTŞ keçən müqavilə ilində Gürcüstan ərazisindən Cənubi Qafqaz Boru Kəməri vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmərin maksimum (CQBKŞ-in qabiliyyətinin istifadəsinə məhdudiyət) beş faizi həcmində müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırılmalıdır.

BOTAS ASR. BOTAŞ şirkəti ilə imzalanmış Qaz Müqaviləsinə əsasən AQTŞ 2016-cı ildən 2019-cü ilədək dövrdə hər il Qaz müqaviləsi üzrə Mərhələ 1-də müəyyən edilmiş düsturla hesablanmış qiymətlə təqribən 6.6 milyard kub metr qazla təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Avropa Birliyi (AB) ilə Şah Dəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələr (QSM). 2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup AB-nin 9 satıcısı ilə AB 10 QSM imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSM Şah Dəniz HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (Şah Dəniz-in hasilat həcmələri azalanda yenidən Qrupa ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi ötürmə mexanizmi ("funneling mechanism") vasitəsilə müəyyən ediləcək və DEPA, Shell, AXpo (PSV) və E.On üçün 1 yanvar 2020-ci ildən 1 yanvar 2021-ci ilədək və Axpo (WTB), GDF Suez, Gas Natural Fenosa, Enel, Hera və Bulgargaz üçün 1 iyul 2020-ci ildən 1 iyul 2021-ci ilədək 1 illik çərçivə dövrünə təsadüf edəcək. QSM 3 illik quruculuq müddətində aşağıdakı maksimum illik çatdırılma öhdəlikləri ilə hasilatın artması müddətini nəzərdə tutur: AXPO 0.48 mlrd m³, GDF Suez 2.64 mlrd m³, Gas Natural Fenosa 0.99 mlrd m³, E.ON 1.45 mlrd m³, Shell 0.95 mlrd m³, Hera 0.3 mlrd m³, ENEL 0.48 mlrd m³, AXPO (WTB) 0.96 mlrd m³, Bulqarqaz 0.94 mlrd m³, DEPA 1 mlrd m³ qaz.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ("CQBK şirkəti") ilə nəqliyyat razılaşması ("CQBK QNR"). CQBK şirkəti ilə 17 dekabr 2013-cü il tarixində düzəlişlər edilmiş və yeni redaksiyada təqdim edilmiş 27 fevral 2003-cü il tarixli QNR-a uyğun olaraq, 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBK şirkətinə bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. CQBK QNR, təbii qazın nəql edilib edilməməsindən asılı olmayaraq, QNR-in müddətinin başa çatması və ya bitməsinə qədər hər müqavilə ili üçün AQTŞ-in CQBK şirkətinə ödəməli olduğu Minimal Aylıq Ödənişi ("MAÖ") nəzərdə tutur. Düzelmiş illik Ehtiyat Həcmi haqqında Sənəd ("İEH sənədi") əsasında MAÖ-lər ŞD Birgə Əməliyyat Razılaşması Tərəflərinin adından operator qismində çıxış edən BP Exploration (Şah Dəniz) Limited ("BPX SD") tərəfindən maliyyələşdirilir. 2016-cı ildə ödənilməli illik Minimal Ödənişi ("İMÖ"), CQBK şirkəti tərəfindən 2016-cı ilin yanvar ayında hesablandığı və AQTŞ-ə təqdim edildiyi kimi, 303 milyon ABŞ dolları (472 AZN) təşkil edir. İMÖ-dən əlavə, AQTŞ CQBK şirkətinə QNR əsasında hesablanmış Artan Aylıq Xərcləri ödəyəcəkdir. Bundan əlavə, AQTŞ boru kəmərinin doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBK şirkətini tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təmənnasız təmin etməlidir.

Çərçivə müqaviləsi. 17 dekabr 2013-cü ildə AQTŞ SOCAR ilə (Yenilənmiş və həcmi köçürülməsi çərçivəsində qaz satışı müqaviləsi) üçün Niyət Protokolu ("Niyət protokolu") imzalamışdır. Niyət protokolunu qüvvəyə minməsi məqsədilə SOCAR ilə yekun çərçivə müqaviləsinin imzalanması haqqında danışıqlar aparmışdır. Çərçivə müqaviləsi uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələrin (QSM) yenilənməsinə aiddir və 2036-cı ildən sonra Qaz Nəqliyyat Razılaşmasının (QNR) həcmi SOCAR və AQTŞ arasında bölür. Razılaşma 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqliyyat razılaşması (TANAP QNR). AQTŞ hasilatın artması dövründə 6.1 mlrd kub metr, 6.2 mlrd kub metr, 7.2 mlrd kub metr və 18 aydan sonra sabitləşmə dövründə 10.5 mlrd kub metr illik ehtiyat tutumu ilə, istehsal güclərinin ehtiyatı üzrə 100 faizlik "daşı və ya ödə" şərti ilə TANAP QNR-ni imzalamışdır. Başlama tarixi ötürmə mexanizmi ("funneling mechanism") vasitəsilə müəyyən ediləcək və 1 iyul 2019-cu ildən 1 iyul 2021-ci ilə olan dövrə təsadüf edəcək.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqliyyat razılaşması (TABK QNR). AQTŞ 9.08 mlrd kub metr illik tutumu və TABK İlk Sifariş Mərhələsi əsasında sifariş edilmiş əlavə 0.46 mlrd kub metr illik tənzimlənən gücü ilə TABK QNR-ni imzalamışdır. Planlaşdırılmış başlanma tarixi 1 yanvar 2020-ci ildən 31 dekabr 2020-ci ilədək ikinci çərçivə dövrünə təsadüf edir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC Co") ilə alqı-satqı müqaviləsi. 30 noyabr 2007-ci il tarixində AQTŞ ilə BTC Co arasında imzalanmış Yanacaq qazının alqı-satqısı razılaşması ("BTC ASR") əsasında AQTŞ-nin 2016-cı ildə və müqavilə başa çatanaqədər sonrakı illərdə 0.16 milyard kub metri (BTC-nin illik alqı həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər. 1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxracat Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyəndə xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcmi kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir. BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 barreldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixracat marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditörələri və təminat üzrə zəmini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçıları kreditörələri və təminat üzrə zəmini BTC tarifiyə ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

SOCAR Switzerland üzrə öhdəliklər. Qrup növbəti illər üzrə bir sıra əməliyyat lizinqləri haqqında müqavilələrə qoşulmuşdur. Qrup öz əməliyyat lizinqlərini 93 milyon CHF (146 AZN) məbləğində qiymətləndirmişdir.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

SOCAR Energy Georgiya-nın (SEG) öhdəliyi. 2008-ci ildə Gürcüstanın İqtisadiyyat Nazirliyi ilə razılaşma əsasında Gürcüstanın regionlarına təbii qazın tədarükü və müvafiq sahədə investisiyalar üçün vəsaitlərin toplanması məqsədləri ilə Qrup 40 milyon ABŞ dolları (31 AZN) məbləğində investisiya etməli və əlavə 150,000 abunəçini təbii qazla təmin etməli idi. Lakin, 19 dekabr 2013-cü il tarixində bu öhdəliyin şərtlərinə düzəlişlər edilmiş və Gürcüstan hökumətinin 1988 sayılı yeni fərmanı təsdiq olunmuşdur. Bu fərmana uyğun olaraq qaz şəbəkəsinə investisiyanı etmək öhdəliyi 40 milyon ABŞ dollarından (31 AZN) 250 milyon ABŞ dollarınadək (390 AZN) artmış, yeni qaz abunəçilərinin sayı 150,000 nəfərdən 250,000 nəfərədək artmışdır. Fərmana uyğun olaraq öhdəliyin müddəti razılaşmaya 8 dekabr 2014-cü il tarixində düzəliş edildikdən sonra 3 il müəyyən edilmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə SEG-in qazlaşdırma prosesi ilə əlaqədar üçüncü tərəflərin qarşısında 49 AZN məbləğində kapital öhdəlikləri vardır.

Bakı Gəmiqayırma zavodu MMC-nin öhdəlikləri. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrup tikinti müqavilələri ilə əlaqədar üçüncü tərəflər qarşısında 66 AZN məbləğində kapital öhdəlikləri olmuşdur.

SOCAR baş ofisinin öhdəlikləri. STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Qrup müəyyən banklarla ("Kreditorlar") cəmi 1,429 ABŞ dolları (2,228 AZN) məbləğində akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır.

Akkreditivlər Kreditorlara ödənilməmiş hissə ilə bağlı təminat kimi çıxış edir və Layihə büdcəsində müəyyən edilmiş potensial öhdəlik məbləği aşılırsa, Layihənin kredit dəstəyi kimi xidmət edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ödənilməmiş məbləğ 1,269 ABŞ dolları (1,979 AZN) olmuşdur.

CQBK-nin genişləndirilməsi ilə bağlı öhdəliklər. ŞD HPBS-nin Podratçı tərəfləri 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını vermişdir. CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBKŞ-nin boru kəməri sisteminin tutumunu artırmaqdır. CQBK-nin genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la əlaqəni təmin edəcək əlavə qurğular tikilməlidir. Qrup tikinti və ilkin əməliyyat mərhələsi ərzində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyır. CQBK-nin genişləndirilməsi üçün qalan tikinti büdcəsi 2,799 milyon ABŞ dolları ABŞ dolları (4,365 AZN) məbləğində qiymətləndirilir (Qrupun 13.27 faiz payı törəmə müəssisələr və asılı şirkətlərin vasitəçiliyi ilə 371 milyon ABŞ dolları (579 AZN)).

TANAP-in tikintisi. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrup TANAP boru kəməri sisteminin tikintisini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırdı. TANAP sisteminin tikintisi üçün qalan büdcə 8,112 milyon ABŞ dolları (12,649 AZN) məbləğində qiymətləndirilir (2014-cü il: 9,270 milyon ABŞ dolları (7,271 AZN)) və Qrupun 31 dekabr 2015-ci il tarixinə asılı müəssisənin vasitəçiliyi ilə payı 3,975 milyon ABŞ dolları (6,198 AZN) təşkil edir (2014-cü il: 4,542 milyon ABŞ dolları (3,563 AZN)).

TAP-in tikintisi. Qrup TAP boru kəməri sisteminin tikintisi öhdəliyini daşıyır. TAP sisteminin tikintisinin qalan büdcəsi 4,338 milyon ABŞ dolları (6,764 AZN) məbləğində qiymətləndirilir (2014-cü il: 4,782 milyon ABŞ dolları (3,751 AZN)). 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun asılı müəssisənin vasitəçiliyi ilə bu öhdəlikdə payı 425 milyon ABŞ dolları (663 AZN) olmuşdur (2014-cü il: 469 milyon ABŞ dolları (368 AZN)).

SOCAR Trading S.A-nın ("SOCAR Trading") öhdəlikləri. Qrup növbəti illər üzrə bir sıra əməliyyat lizinqlərinə qoşulmuşdur. Qrup əməliyyat lizinqlərinin 55 milyon ABŞ dolları (86 AZN) məbləğində olmasını təxmin edir.

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi. SGC Upstream MMC ilə bağlanan Təxirə Salınmış Alqı-Satqı müqaviləsinə ("TSASM") əsasən Qrup Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBK-dəki bütün iştirak paylarının 2023-cü ilin martında satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi halında razılaşır:

- Avrobond müqavilələrinə əsasən SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

37 Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

BOTAS ilə maliyyələşdirmə razılaşması ("Maliyyələşdirmə razılaşması") əsasında öhdəlik. 26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAS, BOTAS TANAP A.Ş.-də səhmləri aldıqdan sonra, BOTAS-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirmək məqsədilə Maliyyələşdirmə razılaşması imzalamışdır. TANAP-ın CQD-ə satışından sonra 13 mart 2015-ci ildə Qrup CQD və BOTAS ilə yenilənmə razılaşması imzalamış və həmin razılaşmaya görə Maliyyələşdirmə razılaşması əsasında bütün hüquq və öhdəliklər SOCAR-dan CQD-ə köçürülmüşdür. BOTAS ilə razılaşmaya uyğun olaraq, CQD, TANAP əməliyyatlara başlayana qədər, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAS-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün BOTAS-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu maliyyələşmədə öhdəliyi CQD-dəki payına bərabərdir.

BOTAS qaz nəql etmə razılaşması (BOTAS QNR). TANAP BOTAS QNR-nı imzalanmış tərəflərdən biridir və illik ehtiyat tutumu hasilatın artması dövründə, müqavilədə göstəriləndi kimi, 1.9 mlrd kub metr (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mlrd kub metr (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə dövründə 5.7 mlrd kub metr təşkil edir. Başlanğıc tarixi 1 may 2018-ci il tarixi də daxil olmaqla həmin tarixdən 30 iyun 2018-ci il də daxil olmaqla bu tarixədək dövrə təsadüf edəcək.

SOCAR qaz nəql etmə razılaşması (SOCAR QNR). Bu QNR-ə uyğun olaraq, başlanğıc günü (6 mart 2036-cı il) daxil olmaqla həmin gündən SOCAR TAP-a müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə hər bir giriş və çıxış məntəqəsində ehtiyat tutumunun hər bir qeydiyyatı ilə bağlı faktiki aylıq xərcin məbləğini ödəyəcək.

TAP Təxirə salınmış Qaz Satışları Razılaşması. Qrup AQTŞ ilə imzalanmış razılaşma əsasında 1 may 2019-cu ildən 31 dekabr 2020-ci ilədək dövr ərzində (və ya razılaşmanın müddəalarına uyğun olaraq razılaşmanın başa çatdığı daha erkən tarixədək) müqavilədə göstərilmiş qiymətlə minimal illik qaz həcmi almaq öhdəliyini daşıyır.

Təəhhüdlər. Statoyl Şah Dəniz A.S ilə Aqlı-satqı razılaşması. 2014-cü ildə Qrup Statoyl Şah Dəniz A.S ("Statoyl") ilə Şah Dəniz layihəsində 6.67 faiz səhmlərin alınması məqsədilə alqı-satqı razılaşması ("ASR") imzalamışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində 29 milyon ABŞ dolları (46 AZN) məbləğində alış məbləği ilə əlaqədar Qrupun Statoyl ilə fikir ayrılığı olmuşdur. Tərəflər ASR şərtlərinin tələb etdiyi kimi, mübahisənin həlli üçün müstəqil ekspertin cəlb edilməsinə razılaşmışlar. 17 fevral 2016-cı il tarixində müstəqil ekspert bu nəticəyə gəlmişdir ki, sözügedən məbləğdə Statoyl-un xeyrinə 15 milyon ABŞ dolları (24 AZN) məbləğində düzəliş edilməlidir. Ekspertin qərarı Qrup və Statoyl üçün mütləqdir və aşağıdakı hallar istisna olmaqla tərəflər məbləğə düzəlişin edilməsi barədə ekspertin rəyinə etiraz edə bilməzlər: (i) əyani səhvin və ya saxtakarlığın mövcudluğu; (ii) qərara təsir edən maddi marağın və ya vəzifənin olması; və ya (iii) ekspert tərəfindən məsələnin əhatə dairəsindən kənara çıxan qərarın çıxarılması.

Buna baxmayaraq, Qrup ASR-ın müstəqil ekspertin yurisdiksiyası ilə əhatə olunmayan sızma və zərərin ödənilməsi müddəası əsasında 19 milyon (30 AZN) məbləğində Statoyl-a qarşı əks-iddia qaldırmışdır. Mübahisə son nəticədə Statoyl-un xeyrinə həll olunarsa, Qrup Statoyl-a 15 milyon ABŞ dolları (24 AZN) məbləğində ödəniş verməlidir. Bu potensial öhdəlik maliyyə hesabatlarında əks etdirilməyib, çünki rəhbərlik hesab edir ki, məsələ Qrupun xeyrinə həll olunacaq və Qrupun əlavə öhdəliyinin yaranması ilə nəticələnməyəcək.

38 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil

Qudvil. Qudvilin balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2015	2014
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	177	191
Məzənnə fərqləri	98	(14)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	275	177

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə qudvil balans dəyərinə 3 AZN məbləğində yığılmış qudvil üzrə dəyərsizləşmə daxildir.

38 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

Qudvil (davamı). 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə PVYV-dən qudvilin bölüşdürülməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2015	2014
Petkim	104	66
SOCAR Switzerland	105	53
SOCAR Trading	48	48
Sair	18	10
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	275	177

Petkim-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa dəyəri ilə müqayisə edilərək, dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa dəyəri Petkim şirkətinin istifadə dəyərinə əsasən müəyyən edilmişdir. Həmin hesablamlar zamanı rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş 5 illik maliyyə büdcələrinə əsaslanan vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlardan istifadə edilmişdir. 5 illik dövrü əhatə edən pul vəsaitlərinin hərəkəti 2020-ci ilədək qüvvədə olan hazırkı layihələrə əsaslanmışdır. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlar gözlənilən artım dərəcələri ilə ekstrapolyasiya edilib və sonra onların xalis cari dəyəri ilə diskontlaşdırılmışdır. Qudvilin dəyərsizləşmə testində həssas olan mühüm fərziyyələr aşağıdakılardır:

- ▶ Qiymətləndirmə əməliyyatları Qrupun 2016-2020 illər üzrə nəzərə aldığı, müvafiq olaraq, 9-14 faiz və 9.2 faiz civarında olan Faizlər, Vergilər, Köhnəlmə və Amortizasiyadan Əvvəlki Mənfəət (EBITDA)/Xalis Satışlar və KOÇD əmsallarına yüksək dərəcədə həssasdır;
- ▶ EBITDA/Xalis Satışlar əmsalı Qrupun 2015-ci il və sonrakı illər üçün tərtib etdiyi büdcəsinə uyğun olmuş; KOÇD isə makroiqtisadi və sektor üzrə spesifik parametrlərə əsaslanmışdır.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə olmamışdır.

Həssaslıq Petkimin istifadə dəyərinin balans dəyəri qiymətləndirilərkən aşağıda təsvir olunan əsas parametrlərlə əlaqədar istifadə edilmiş fərziyyələri dəyişməklə təhlil edilmişdir:

- ▶ KOÇD-in baza KOÇD dərəcələrindən 0.4 faiz yuxarı və ya aşağı olması təxmin edilmişdir;
- ▶ Artım dərəcəsinə dair proqnozlar uzunmüddətli artım dərəcəsinə dair təxminlərdən 0.5 faiz yuxarı və ya aşağı təxmin edilmişdir.

Həssaslıq təhlili nəticəsində Petkimin istifadə dəyərinin balans dəyəri 2,685 AZN və 1,856 AZN arasında qiymətləndirilir və dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Switzerland-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən məbləğlə müqayisədə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy Holdings AG və onun törəmə müəssisələri tərəfindən istifadə dəyərinin hesablamlarına əsaslanaraq 31 Dekabr 2015-ci il tarixinə 593 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən 3 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər daha dəqiq və etibarlı proqnozları təmsil edir. 3 illik müddətdən kənara çıxan pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 0.8 faiz gözlənilən artım dərəcələri ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra ildə 6.3 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOÇD-ı tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə olmamışdır.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, təxmin edilən istifadə dəyərinin məbləği müvafiq olaraq 14 AZN az / 25 AZN çox olardı. Hesablama zamanı istifadə edilmiş artım diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, təxmin edilən istifadə dəyərinin məbləği müvafiq olaraq 108 AZN çox / 67 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərdən düşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

38 Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması və qudvil (davamı)

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması. 31 dekabr 2015-ci il tarixində SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərlə müqayisə aparmaqla dəyərsizləşmə baxımından test edilmişdir. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələri tərəfindən istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 906 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin proqnozları 5 illik dövrü əhatə edən və rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə proqnozuna əsaslanır. Bu dövr üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud olan və yeni layihələrə əsaslanır və xalis cari dəyərdə diskont edilir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları dəqiq və realistikdir. 5 illik dövrdən kənara çıxan pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlarının yekun artım tempi 1 faizdir. Qudvilin dəyərsizləşmə testi üçün aşağıdakı fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- ▶ Qiymətləndirmə əməli Qrupun 12 faiz nəzərdə tutduğu KOÇD göstəricisinə həssasdır;
- ▶ Qiymətləndirmə həm də Qrupun 1 faiz nəzərdə tutduğu yekun artım tempi göstəricisinə həssasdır.

Yerinə yetirilmiş testin nəticəsində dəyərsizləşmə aşkar edilməmişdir.

Hesablamada istifadə edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin qiymətləndirməsindən 0.25 faiz yuxarı / aşağı olsaydı, istifadə dəyərinin balans dəyəri, müvafiq olaraq, 20 AZN aşağı / 21 AZN yuxarı olardı.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş artım diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, təxmin edilən istifadə dəyərinin məbləği müvafiq olaraq AZN 15 çox / AZN 14 az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərdən düşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

39 Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qrupun əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payları olan törəmə müəssisəsi Petkim Petrokimya Holding A.Ş. şirkətidir. Petkimin təsis edildiyi və fəaliyyət göstərdiyi ölkə Türkiyədir.

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan göstərilən törəmə müəssisənin maliyyə məlumatı aşağıda təqdim edilir:

	2015	2014
Qeyri-nəzarət payların saxladığı kapital payının proporsiyası	41%	31%
Mühüm qeyri-nəzarət payın yığılmış qalıqları	1,059	469
Mühüm qeyri-nəzarət paya aid edilən mənfəət	496	117

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər (davamı)***(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***39 Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

Törəmə müəssisənin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat şirkətlərarası silinmələrdən əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

	2015	2014
Gəlirlər	1,706	1,484
Satışların maya dəyəri	(1,464)	(1,472)
Ümumi və inzibati xərclər	(52)	(43)
Paylama xərcləri	(12)	(10)
Sair əməliyyat gəliri	49	44
Sair əməliyyat xərci	(70)	(58)
Maliyyə gəliri	159	51
Maliyyə xərcləri	(137)	(52)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	179	(56)
Təxirə salınmış vergidən gəlir	25	25
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət/(zərər)	204	(31)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair ümumi gəlir – məzənnə fərqi	1,008	407
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək sair ümumi gəlir	-	-
Cəmi ümumi gəlir	1,212	376
Qeyri-nəzarət paylarına aid olan	496	117
Qeyri-nəzarət paylarına ödənilmiş dividendlər	-	-

Ümumi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat:

	2015	2014
Cari aktivlər	1,486	597
O cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	719	237
<i>Ticarət və sair debitor borcları</i>	436	184
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	197	146
<i>Sair cari aktivlər</i>	134	30
Uzunmüddətli aktivlər	2,705	1,565
O cümlədən:		
<i>Əsas vəsaitlər</i>	2,073	1,176
<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	419	326
<i>Sair uzunmüddətli aktivlər</i>	213	63
Cari öhdəliklər	(849)	(384)
O cümlədən:		
<i>Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi</i>	(194)	(134)
<i>Ticarət və sair kreditor borcları</i>	(655)	(250)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(754)	(266)
O cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	(490)	(110)
<i>Təxirə salınmış gəlir</i>	(36)	(22)
<i>Öhdəliklər və xərclər üzrə sair ehtiyatlar</i>	(48)	(27)
<i>Təxirə salınmış vergi öhdəliyi</i>	(180)	(107)
Cari kapital	2,588	1,512
Kapital aiddir:		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	1,529	1,043
Qeyri-nəzarət payına	1,059	469

39 Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	2015	2014
Əməliyyat	376	(11)
İnvestisiya	(277)	57
Maliyyələşdirmə	141	106
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artma	240	152

40 Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Nizamnamə kapitalında artma. 6 may 2016-cı il tarixində Qrupun nizamnamə kapitalı Azərbaycan Respublikası tərəfindən investisiya əməliyyatları ilə əlaqədar 207 AZN artırılmışdır.

Yeni kreditlər. 22 yanvar 2016-cı il tarixində Qrup Korea Eximbank-dan 122 AZN (70 milyon Avro) məbləğində yeni kredit almışdır.

2016-cı ilin mart və may aylarında Qrup Turk Eximbank-dan müvafiq olaraq 48 AZN (30 milyon ABŞ dolları) və 93 AZN (62 milyon ABŞ dolları) məbləğində yeni kreditlər almışdır.

17 İyun 2016-cı il tarixində Qrup ABB-dən 100 AZN məbləğində yeni kreditlər almışdır.

İstiqrazların buraxılması. 24 mart 2016-cı ildə Qrupu asılı müəssisəsi, CQD ödəmə müddəti 2026-cı ildə başa çatan Azərbaycan Respublikasının zəmanət verdiyi 1,597 AZN (1 milyard ABŞ dolları) məbləğində imtiyazlı təminatlı istiqrazları olmuşdur.

İstiqrazın ödənməsi. 28 yanvar 2016-cı il tarixində Qrup 9 fevral 2017-ci il tarixində ödənilməli olan 5.45 faiz imtiyazlı təminatlı istiqrazlar üzrə qalan 500 milyon ABŞ dollarından 646 AZN (403 milyon ABŞ dolları) məbləğini ödəmişdir.

İnvestisiyalar. Sonrakı dövr ərzində Qrup CQD və Azerbaijan Rigs MMC şirkətlərinə, müvafiq olaraq, 233 AZN və 4 AZN məbləğində əlavə investisiya etmişdir.

Azərenerji ASC-dən debitor borcu. 24 fevral 2016-cı il tarixində Qrup Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinə borcun qaytarılması iddiası ilə müraciət etmişdir. Məhkəmə Qrupun xeyrinə qərar çıxarmışdır. Azərenerji ASC borc məbləğinin ödənilməsinə dair qərarın yenidən baxılması üçün məhkəməyə apelyasiya ərizəsi ilə müraciət etməmişdir.

STAR Layihəsinin bir hissəsi olan STAR baza kapitalının akkreditivləri. Sonrakı dövrdə Qrupun SKDSR çərçivəsində müəyyən banklarla imzaladığı baza kapitalı akkreditivləri üzrə razılaşmaların qalan məbləği 902 AZN (579 milyon ABŞ dolları) azalmışdır.

Asılı müəssisələr tərəfindən dividendlərin elan edilməsi: Sonrakı dövrdə Qrupun asılı müəssisələri (BTC Co və BTC International Investment Co) 89 AZN (57 milyon ABŞ dolları) məbləğində dividendlər elan etmiş və bunlar da Qrup tərəfindən tamamilə ödənilmişdir.

Petkim səhmlərinin satışı. 23 mart 2016-cı il tarixində Qrup Petkim Petrokimya Holding A.Ş.-də 2.75 faiz səhmlərini 82 AZN (147 milyon Türk lirası) məbləğine satmışdır.